

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств на прикладі АТ «Креді Агріколь Банк»

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Шифр КвРФБС.024281.01.13.00

Виконав здобувач II курсу, група ФБСм-24-1

Підпис

Юлія ПОПЕНКО

Керівник: канд. екон. наук, доцент

Підпис

Леся МАТВІЙЧУК

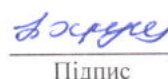
Нормоконтролер

Підпис

Ювонна СИДОРЧУК

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів
банківської справи, страхування та
фондового ринку

Підпис

Ніла ХРУЩ

17 12 2025 р.

До перемены
к. с. ч. / 80 руб
перемен 70 руб
08.12.2017

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондового ринку»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Н.Хрущ*

01 09 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Попенко Юлії Володимирівни

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

1 Тема роботи: Управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств на прикладі АТ «Креді Агріколь Банк».

Керівник роботи Матвійчук Леся Олександрівна, канд. скон. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. № 123-КП (додаток № 18)

2. Термін подання здобувачем роботи на кафедру до 07.12.2025.

3 Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність банку.

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретико-методичні основи управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств.

2 Аналітичні аспекти управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств.

3 Напрями удосконалення управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств на прикладі АТ «Креді Агріколь Банк».

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Особливості банківського сільськогосподарського кредитування

2. Особливості банківського кредитування із використанням агарних розписок

3. Концепція управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств

4. Визначення понять «кредитний ризик при кредитуванні сільськогосподарських підприємств» та «управління кредитним ризиком при кредитуванні сільськогосподарських підприємств»

5. Види кредитних ризиків при кредитуванні сільськогосподарських підприємств

6. Методи управління кредитними ризиками при кредитуванні сільськогосподарських підприємств

7. Динаміка активів АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки

8. Динаміка зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки

9. Динаміка власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки

10. Динаміка прибутку АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки
 11. Динаміка кредитування АТ «Креді Агріколь Банк» підприємств, які працюють у галузі сільського господарства, мисливства, лісового господарства у 2022-2024 роки
 12. Комплексна система оцінювання кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 01 вересня 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.09.2025	виконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 20.10.2025	виконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 30.11.2025	виконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 7.12.2025	виконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 8.12.2025	виконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 19.12.2025	виконано

Здобувач

 Підпис

Юлія ПОПЕНКО
 Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

 Підпис

Леся МАТВІЙЧУК
 Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

ЗМІСТ

Вступ	6
1 Теоретико-методичні основи управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств	10
1.1 Сутність та особливості банківського кредитування сільськогосподарських підприємств	10
1.2 Концептуальні засади управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств	21
2 Аналітичні аспекти управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств	30
2.1 Аналіз вітчизняного ринку банківського кредитування у 2022-2024 роках	30
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роках	40
3 Напрями удосконалення управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств на прикладі АТ «Креді Агріколь Банк»	56
Висновки	68
Список використаних джерел	71
Додатки	77

ВСТУП

В умовах трансформації національної економіки та посилення ринкових викликів банківське кредитування виступає одним із ключових інструментів фінансового забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. Саме завдяки залученню кредитних ресурсів аграрні виробники мають змогу підтримувати безперервність виробничого процесу, впроваджувати інноваційні технології, оновлювати матеріально-технічну базу та підвищувати конкурентоспроможність своєї продукції. Водночас, аграрна сфера традиційно характеризується високим рівнем ризиків, пов'язаних із сезонністю виробництва, коливанням цін на продукцію, залежністю від природно-кліматичних умов і нестабільністю макроекономічного середовища. У таких умовах банки відіграють важливу роль як посередники між фінансовими ресурсами та виробничими потребами аграрного сектору.

Дослідження сутності та особливостей банківського кредитування сільськогосподарських підприємств набуває особливої актуальності в контексті забезпечення фінансової стабільності аграрного сектору, сприяння сталому розвитку сільських територій та забезпечення продовольчої безпеки країни.

Проблематику розвитку та удосконалення кредитних відносин в аграрному секторі вивчали такі науковці, як: Ю. Алескерова, В. Аранчій, П. Бечко, Ю. Лупенко, О. Малій, Т. Повод, Л. Синяєва, І. Томашук та інші. Віддаючи належне науковим здобуткам учених, питання кредитування сільськогосподарських підприємств потребує подальших досліджень у зв'язку з динамічними змінами економічного середовища, посиленням ринкових ризиків, необхідністю адаптації фінансових механізмів до сучасних умов господарювання та впровадженням інноваційних підходів у систему аграрного кредитування.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо управління банківським

кредитуванням сільськогосподарських підприємств. Відповідно до поставленої мети основними завданням кваліфікаційної роботи є:

- дослідити економічну сутність та особливості банківського кредитування сільськогосподарських підприємств;
- висвітлити концептуальні аспекти управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств;
- вивчити методи управління кредитними ризиками при кредитуванні сільськогосподарських підприємств;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роках;
- узагальнити напрями удосконалення управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес банківського кредитування сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи було застосовано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, що забезпечили досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань: абстрактно-логічний метод – для теоретичного узагальнення сутності та структури банківського кредитування, визначення його ролі у фінансуванні сільськогосподарських підприємств; діалектичний метод – для виявлення взаємозв'язків і закономірностей розвитку кредитних відносин в аграрному секторі; методи аналізу та синтезу – для дослідження фінансових показників діяльності АТ «Креді Агріколь Банк», формування висновків щодо ефективності кредитування, порівняльний метод – зіставлення динаміки показників кредитування у різні періоди та між різними банківськими установами; економіко-статистичні методи – використано для оброблення та інтерпретації статистичних даних, побудови аналітичних таблиць і графіків;

графічний метод – використано для візуалізації результатів дослідження та наочного представлення тенденцій розвитку кредитних відносин.

Інформаційною базою дослідження слугували монографії, статті, дослідження провідних вітчизняних та зарубіжних учених з питань банківського кредитування та аграрної економіки, закони України, постанови Кабінету Міністрів, регуляторні акти Національного банку України, що регулюють кредитну діяльність та аграрне фінансування, статистичні матеріали Національного банку України, фінансова звітність АТ «Креді Агріколь Банк», інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

удосконалено:

– систему оцінки кредитоспроможності аграрного підприємства, яка, на відміну від існуючих підходів, передбачає врахування регіональних особливостей функціонування підприємств, інтеграцію системи раннього попередження ризиків, оцінку впливу зовнішніх факторів та державної підтримки, а також базується на застосуванні сучасних аналітичних технологій і моделей для підвищення точності та ефективності прийняття кредитних рішень;

дістали подальшого розвитку:

– сутнісне наповнення поняття «банківське кредитування сільськогосподарських підприємств», що на відміну від існуючих підходів має комплексний характер, поєднує організаційну, фінансову та управлінську складові банківського кредитування сільськогосподарських підприємств, враховує особливості сільськогосподарського виробництва та підкреслює значення державної підтримки та регуляторних інструментів у забезпеченні доступу аграріїв до банківських ресурсів, робить акцент на стратегічній функції кредитування;

– видова структура кредитних ризиків у процесі кредитування сільськогосподарських підприємств, зокрема через виділення інфраструктурного ризику, який полягає в імовірності фінансових втрат банку

або позичальника внаслідок порушення функціонування об'єктів виробничої, транспортної, логістичної чи енергетичної інфраструктури, що забезпечують ефективне ведення аграрного виробництва та реалізацію продукції.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягають в розробці та обґрунтуванні наукових підходів, спрямованих на вирішення актуальних питань управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств.

Основні результати дослідження були представлені на VI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (14 листопада 2025 р., м. Хмельницький). Основні положення, висновки і результати дослідження опубліковано в науковій праці обсягом 0,23 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 77 сторінок. Робота містить 17 таблиць, 13 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 49 найменувань.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ КРЕДИТУВАННЯМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Сутність та особливості банківського кредитування сільськогосподарських підприємств

Сільське господарство посідає стратегічно важливе місце в економіці держави, оскільки виконує ключову соціально-економічну функцію – забезпечення продовольчої безпеки країни. Саме ця галузь формує основу внутрішнього ринку, сприяє стабільності розвитку регіонів, підтримує зайнятість населення у сільській місцевості та забезпечує надходження валютних ресурсів за рахунок експорту сільськогосподарської продукції. Крім того, аграрний сектор виступає фундаментом національної економічної безпеки, адже його стабільне функціонування гарантує незалежність держави від зовнішніх джерел продовольства, зменшує соціальні ризики та створює передумови для сталого розвитку держави. У сучасних умовах глобальної нестабільності, зміни клімату та воєнно-політичних викликів роль сільського господарства зростає ще більше. Втім, діяльність сільськогосподарських підприємств характеризується високим рівнем сезонності, залежністю від природно-кліматичних умов і нестабільністю ринкової кон'юнктури, що значно підвищує потребу у зовнішніх фінансових ресурсах.

У сучасних умовах розвитку економіки України банківське кредитування відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств, виступаючи одним із головних джерел формування їх оборотного та інвестиційного капіталу. Водночас, процес кредитування аграрних підприємств має низку специфічних рис, пов'язаних із ризиковим характером галузі, обмеженою заставною базою та недостатнім

рівнем фінансової прозорості позичальників. Це зумовлює необхідність пошуку оптимальних механізмів взаємодії між банками та сільськогосподарськими виробниками, удосконалення підходів до оцінювання кредитоспроможності, управління ризиками та формування ефективних кредитних програм.

Незважаючи на значну увагу, приділену науковцями питанням банківського кредитування сільськогосподарських підприємств, дотепер не сформовано уніфікованого та вичерпного визначення цієї економічної категорії. Аналіз більшості наукових розвідок свідчить про зосередження уваги на окремих аспектах цього складного поняття, що обумовлює необхідність подальшої розробки комплексного підходу до розкриття сутності даного терміну.

Основні підходи до визначення поняття «банківське кредитування сільськогосподарських підприємств» наведені у таблиці 1.1.

На основі проведеного аналізу відмітимо, що у наведені визначення банківського кредитування підприємств сільськогосподарських підприємств мають спільні риси, втім простежуються і концептуальні відмінності, які відображають різні підходи до розуміння сутності цього явища. Зокрема, А. Ісаян та В. Сословський [5] акцентують увагу на економічній природі кредитних відносин. Автори підкреслюють необхідність дотримання класичних принципів кредитування, водночас звертаючи увагу на специфічні особливості аграрного сектору, що зумовлюють відмінність кредитних відносин у сільському господарстві від інших галузей. Такий підхід має нормативно-економічний характер, що зосереджений на принципах функціонування кредитного механізму.

А. Гула [12] розглядає банківське кредитування значно ширше, автор наголошує на взаємопов'язаній дії суб'єктів аграрного сектору та суб'єктивному оцінюванні впливу кредиту на кінцеві результати діяльності підприємств. Таким чином, у цьому підході підкреслюється системний і взаємозалежний характер кредитних відносин, а також їх роль у формуванні капіталу.

Таблиця 1.1 – Основні підходи до визначення поняття «банківське кредитування сільськогосподарських підприємств»

Автор	Зміст поняття «банківське кредитування сільськогосподарських підприємств» та джерело
А. Ісаян, В. Сословський	«економічні відносини з приводу забезпечення підприємств АПК джерелом фінансування на умовах поворотності, платності, забезпеченості, строковості, цільового використання та диференційованості, що супроводжуються специфічними особливостями, притаманними підприємствам АПК» [5, с. 18]
А Сомик	«економічні відносини, які виникають у процесі здійснення кредитних операцій комерційними банками, спрямованих на забезпечення сільськогосподарських підприємств кредитними ресурсами на умовах, що враховують базові принципи кредитування й об'єктивні вимоги галузі щодо обґрунтованості строку, обсягу, вартості кредиту, своєчасності його надходження позичальнику, порядку погашення та сплати відсотків за користування ним» [38, с. 31]
А. Гула	«сукупність економічних відносин між кредиторами, фінансовими посередниками та позичальниками всіх форм власності (сільськогосподарськими підприємствами, агрохолдингами, фермерськими господарствами та індивідуальними підприємцями), що ґрунтується на взаємопов'язаній дії суб'єктів аграрного сектору економіки в процесі виробництва капіталу підприємств і суб'єктивного оцінювання впливу кредиту на кінцевий результат» [12]
П. Войниченко	«сукупність елементів, що базуються на фундаментальних властивостях кредиту і функціях комерційних банків, принципах і механізмі кредитування, спрямованих на розширене відтворення в сільському господарстві за державної та інших форм підтримки» [10]
П.Бечко, І. Томашук	«специфічна форма кредитних відносин, що характеризуються наданням грошових коштів банками сільськогосподарським товаровиробникам в основний і оборотний капітал у поєднанні з державним регулюванням» [6, 41]

Джерело: систематизовано автором на основі [5, 6, 10, 12, 38, 41]

П. Войниченко [10] трактуючи банківське кредитування підприємств АПК особливу увагу приділяє державній підтримці галузі, що вказує на інституційний підхід до розуміння кредитування – як інструменту державного регулювання та стимулювання аграрного виробництва.

Підхід запропонований П. Бечком [6] та І. Томашуком [41] має прикладний характер, зосереджений на практичному аспекті функціонування кредитних відносин у сільському господарстві та рольовій участі держави у підтримці кредитування аграрного сектору.

А. Сомик [38] робить акцент на поєднанні загальних принципів кредитування – поворотності, строковості, платності, забезпеченості – із

галузевими особливостями функціонування аграрного сектору. Автор підкреслює не лише сам факт надання кредиту, а й якість кредитного процесу, тобто відповідність умов кредитування об'єктивним вимогам сільськогосподарського виробництва. До таких вимог він відносить обґрунтованість строків, розмірів і вартості кредитів, а також своєчасність їх надходження, що має вирішальне значення для безперервності аграрного виробничого циклу. Окремо наголошується на порядку погашення зобов'язань і сплаті відсотків, що свідчить про системний підхід автора до трактування кредитних відносин.

На основі аналізу фахової економічної літератури ми пропонуємо «банківське кредитування сільськогосподарських підприємств» трактувати як: систему економічних відносин, що виникають між банками та суб'єктами аграрного сектору на підставі укладених кредитних договорів, спрямовану на задоволення потреб сільськогосподарських підприємств у фінансових ресурсах для підтримки поточної операційної діяльності, інвестиційного розвитку та розширеного відтворення виробництва, яка базується на фундаментальних принципах кредитування з обов'язковим урахуванням специфічних галузевих ризиків та державної підтримки галузі. Запропонований підхід має комплексний характер, оскільки поєднує організаційну, фінансову та управлінську складові банківського кредитування сільськогосподарських підприємств, враховує особливості сільськогосподарського виробництва та підкреслює значення державної підтримки та регуляторних інструментів (пільгове кредитування, компенсація відсоткових ставок, гарантії тощо) у забезпеченні доступу аграріїв до банківських ресурсів. Також зазначений підхід підкреслює стратегічну функцію кредитування, оскільки кредитування розглядається не лише як джерело фінансування, а як механізм стабілізації, відтворення та сталого розвитку аграрного сектору, що має стратегічне значення для продовольчої безпеки держави.

Сутність кредиту найповніше розкривається через його функції, які відображають економічну природу, роль і значення кредитних відносин у

фінансовій системі. Саме функції кредиту дозволяють зрозуміти, яким чином він впливає на процес відтворення, перерозподіл ресурсів, формування капіталу та стимулювання економічного розвитку. Через виконання своїх функцій кредит проявляє зв'язок між кредитором і позичальником, забезпечує рух вартості у формі позикового капіталу та сприяє ефективному використанню фінансових ресурсів у господарському обороті.

«Проблематика визначення функцій кредиту залишається однією з найбільш дискусійних у теорії кредитних відносин. Розбіжності серед науковців щодо кількості та змістового наповнення функцій зумовлені не лише різними підходами до трактування сутності кредиту, а й відсутністю узгодженої методологічної бази для їх дослідження. Часто економісти підміняють аналіз функцій кредиту як економічної категорії вивченням функцій його окремих елементів або форм, зокрема банківського кредиту, що призводить до ототожнення функцій кредиту з функціями банківської системи. Крім того, поширеною є практика виділення функцій на основі специфіки окремих видів кредитних відносин або ж трактування функцій як конкретних форм руху позикового капіталу, що додатково ускладнює формування єдиного наукового підходу» [18, с. 137].

Проаналізуємо погляди науковців на кількість та зміст функцій, які виконує кредит, що дозволить нам виокремити функції банківського сільськогосподарського кредиту. Так, Н. Островська у своїх дослідженнях виокремлює перерозподільчу функцію кредиту та функцію заміни реальних грошей кредитними операціями [26, с.136].

І. Томашук аналізуючи сутність кредиту як економічної категорії наводить наступні функції кредиту: «перерозподіл грошових потоків і капіталів і вирівнювання норми прибутку; акумулювання вільних фінансових ресурсів з їх наступною капіталізацією; грошове обслуговування обороту капіталу в процесі його відтворення та обслуговування інноваційного процесу; сприяє розвитку купівельної та інвестиційної спроможності (є джерелом інвестицій) фізичних і юридичних осіб, підтримці, вітчизняного виробника; грошове

обслуговування обороту капіталу в процесі його відтворення та обслуговування інноваційного процесу» [40, с. 106].

С. Фурман, С. Залюбовська С, І. Артем'єва, Т. Кулик досліджуючи процесу банківського кредитування виокремлюють перерозподільну, емісійну, стимулюючу, зростання концентрації капіталу, інноваційну, контролюючу функції банківського кредиту [47].

В. Світлична виділяє перерозподільну, емісійну і контрольну функції кредиту [35, с. 99].

Н. Іванчук «до основних економічних функцій кредиту відносить: перерозподільну; емісійну (антиципаційну); функцію заміщення дійсних грошей кредитними операціями; контрольно-стимулюючу; регулюючу (забезпечення сприятливих умов для ефективного регулювання обороту грошей); капіталізації вільних грошових доходів» [17, с. 134].

Л. Калініченко, О. Коковіхіна, Д. Бойко, І. Войтов у своїх дослідження пропонують виділяти наступні функції кредиту: перерозподілу вартості, антиципаційну (емісійну), контрольну, функцію капіталізації вільних грошових доходів [18, с. 139]

Аналіз наукових підходів до визначення функцій кредиту свідчить про складність та багатовимірність розуміння сутності кредиту як економічної категорії. У більшості робіт простежується спільна позиція щодо перерозподільної функції, яка визнана базовою, також значна кількість дослідників виокремлюють емісійну та контрольну функції кредитів.

Що стосується функції банківського кредиту, що застосовується у аграрній сфері, то ми вважаємо, що вони в цілому є аналогічними із тим, що притаманні банківському кредитуванню інших секторів економіки. Узагальнюючи погляди науковців, які стосуються функцій кредиту до загальних функції банківського сільськогосподарського кредиту варто віднести: регулюючу, перерозподільчу, контрольну, стимулюючу функції. Втім, враховуючи особливості аграрного сектору економіки та його важливість для продовольчої безпеки країни ми пропонуємо виокремити, окрім загальних,

спеціальні функції, а саме: соціальну та відтворювальну, що дозволить в повній мірі врахувати всю специфіку аграрних кредитних відносин.

Функції банківського кредиту, що застосовується у аграрній сфері наведені у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Функції банківського сільськогосподарського кредиту

Функція	Зміст
Загальні	
Регулююча	Проявляється в тому, що через кредитний механізм забезпечується можливість оперативного збільшення обсягів платіжних засобів в економічному обороті у разі виникнення потреби у додатковому фінансуванні. Також через механізми банківського кредитування держава та банки мають змогу спрямовувати фінансові ресурси у пріоритетні напрями аграрного сектору.
Перерозподільча	Полягає в переміщенні тимчасово вільних фінансових ресурсів юридичних і фізичних осіб до тих сільськогосподарських підприємств, які відчують потребу у додатковому фінансуванні.
Контрольна	Полягає у здійсненні банком системного нагляду за цільовим використанням кредитних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами, а також у перевірці дотримання умов кредитного договору на всіх етапах кредитного процесу. Її значення особливо зростає в аграрному секторі економіки, оскільки високий рівень сезонності, залежність виробництва від природно-кліматичних умов і цінових коливань підвищують ризики неповернення позик.
Стимулююча	Проявляється як інструмент економічного заохочення сільськогосподарських підприємств до підвищення ефективності діяльності з метою швидшого повернення кредиту та відсотків, а також отримання прибутку
Спеціальні	
Соціальна	Банківське кредитування в аграрній сфері має соціальний вимір, оскільки сприяє зайнятості сільського населення, розвитку сільських територій та підтримці продовольчої безпеки країни. Через доступ до кредитних ресурсів сільськогосподарські підприємства можуть розширювати виробництво, створювати робочі місця та підтримувати соціальну інфраструктуру.
Відтворювальна	Полягає у забезпеченні безперервності та ритмічності сільськогосподарського виробництва, яке має чітко виражену сезонну циклічність і залежить від природно-кліматичних умов. Завдяки кредиту сільськогосподарські підприємства отримують можливість авансувати виробничі витрати на етапах, що передують надходженню виручки, тобто підтримувати процес відтворення навіть у періоди фінансового дефіциту.

Джерело: систематизовано та доповнено автором на основі [18,26,35,40,44]

Кредитування сільськогосподарських підприємств здійснюється на загальних принципах, характерних для кредитування суб'єктів інших галузей економіки, а саме:

- поверненості – означає, що сільськогосподарське підприємство має повернути банку весь обсяг одержаної позики;

- строковості – передбачає, що банк надає сільськогосподарському підприємству в тимчасове користування грошові кошти на визначений строк, який узгоджується між сторонами під час укладання кредитного договору;

- платності – полягає в тому, що сільськогосподарське підприємство «зобов'язане відшкодувати банку не лише основну суму боргу, а й сплатити додаткову винагороду у вигляді процентів за користування позиковими коштами» [17, с. 133];

- цільової спрямованості – полягає в тому, що отримані кредитні ресурси мають використовуватися виключно на ті цілі, для яких вони були надані, відповідно до умов кредитного договору. У контексті аграрного сектору цей принцип має особливе значення, оскільки кредити, як правило, надаються для фінансування конкретних етапів сільськогосподарського виробництва – придбання насіння, добрив, пально-мастильних матеріалів, техніки, оплати сезонних робіт чи розвитку тваринництва. Дотримання принципу цільової спрямованості забезпечує раціональне використання кредитних ресурсів, підвищує ефективність виробництва, а також знижує ризики неповернення позик, адже банк контролює відповідність витрат заявленим цілям;

- забезпеченості – полягає в тому, що надані аграрним підприємствам кредитні ресурси повинні бути гарантовані відповідним майновим або фінансовим забезпеченням, яке знижує ризики неповернення позики для банку. Кредитування аграрних підприємств має своєрідні особливості щодо форми та виду заставного забезпечення, адже поряд із традиційними об'єктами застави – рухомим і нерухомим майном – широко використовуються й специфічні активи, характерні саме для сільського господарства. До них належать велика

рогата худоба, майбутній урожай, майнові права та інші види сільськогосподарських ресурсів [13, с. 685].

Однак банківське кредитування характеризується певною специфікою, що зумовлена впливом природно-кліматичних умов на виробничий процес та галузевими особливостями діяльності сільськогосподарських підприємств, що визначають умови надання кредитів та суттєво впливають на вибір їхніх форм і видів. Особливості банківського сільськогосподарського кредитування відображені на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 – Особливості банківського сільськогосподарського кредитування

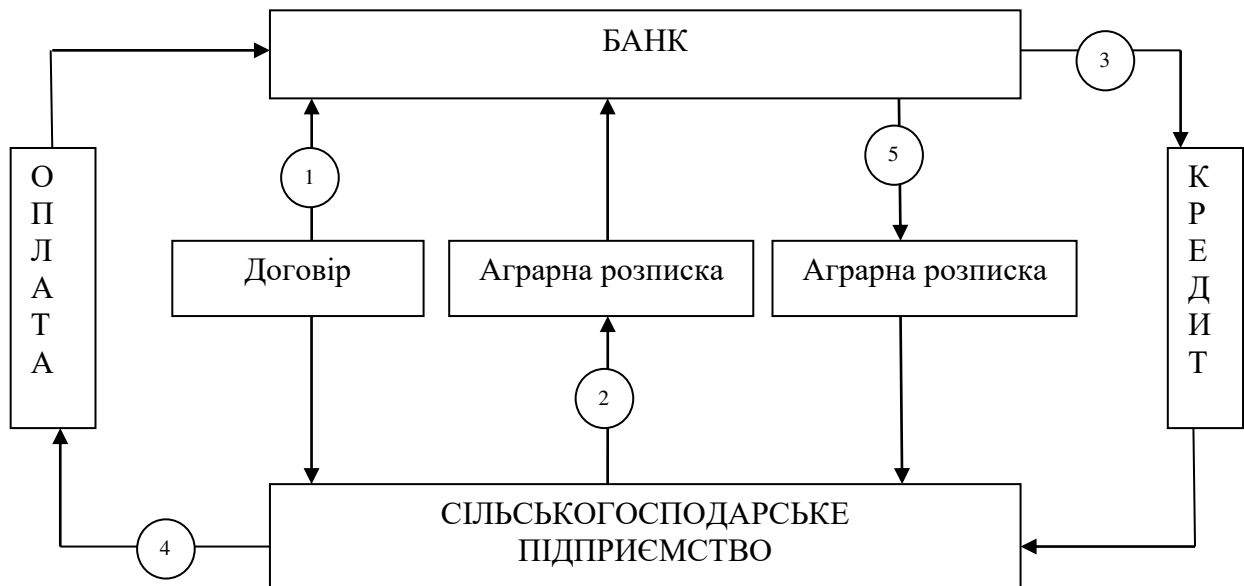
Джерело: побудовано автором

Альтернативною формою фінансування сільськогосподарських підприємств є кредитування на основі аграрних розписок, які виступають своєрідними договорами-зобов'язаннями. Вони передбачають, що виробник бере на себе обіцянку поставити сільськогосподарську продукцію або здійснити оплату після її реалізації в майбутньому в обмін на отримання необхідних ресурсів чи фінансування вже сьогодні. З метою правового врегулювання цього механізму в Україні було прийнято Закон України «Про аграрні розписки» [16], який створив правові засади для розвитку сучасних інструментів кредитування аграрного сектору та підвищення його інвестиційної привабливості. «Закон регулює відносини, що виникають під час оформлення, видачі, обігу, виконання аграрних розписок, визначає порядок їх реєстрації та спрямований на створення правових, економічних, організаційних умов функціонування цих документів» [16].

В сучасних умовах банки використовують фінансові аграрні розписки, «що встановлює безумовне зобов'язання боржника сплатити грошову суму, розмір якої визначається за погодженою боржником і кредитором формулою з урахуванням цін на сільськогосподарську продукцію у визначеній кількості та якості» [16].

Аграрна розписка оформлюється окремо для кожного виду сільськогосподарської продукції, що визначається за родовими або індивідуальними характеристиками, такими як культура, сорт, якість чи обсяг. Такий підхід забезпечує чіткість і прозорість зобов'язань між позичальником та кредитором, дозволяє зменшити ризики невиконання договору та створює зручний механізм контролю за виконанням умов угоди. У практиці аграрного кредитування це має важливе значення, оскільки дає можливість точно ідентифікувати предмет застави або майбутніх поставок, що, у свою чергу, підвищує рівень довіри фінансових установ до аграрних позичальників і сприяє розвитку ринку аграрних розписок як ефективного інструменту фінансування сільського господарства.

Особливості банківського кредитування із використанням аграрних розписок зображено на рисунку 1.2.

- 1- Укладення кредитного договору з банком
- 2- Видача аграрної розписки (товарної або фінансової)
- 3- Отримання кредитних ресурсів (техніка, обладнання, насіння, фінансові ресурси, тощо)
Після збору урожаю
- 4- Товарна аграрна розписка (поставка продукції на погоджених умовах)/
Фінансова аграрна розписка (сплата коштів)
- 5- Отримання примірника розписки від кредитора і її припинення в реєстрах

Рисунок 1.2 – Особливості банківського кредитування із використанням аграрних розписок

Джерело: складено автором на основі [16]

Таким чином, банківське кредитування сільськогосподарських підприємств є одним із ключових інструментів забезпечення їх сталого розвитку, фінансової стійкості та інвестиційної активності. Його сутність полягає у формуванні специфічних кредитних відносин між банками та аграрними суб'єктами господарювання, спрямованих на задоволення сезонних потреб у фінансових ресурсах, підтримку виробничого процесу та стимулювання інноваційно-технологічного розвитку.

Особливості банківського кредитування аграрного сектору зумовлені специфікою діяльності сільськогосподарських підприємств, яка характеризується сезонністю, залежністю від природно-кліматичних умов, тривалим виробничим циклом, підвищеним рівнем ризиків і низькою ліквідністю активів. Це потребує адаптації банківських механізмів кредитування та залучення сучасних інструментів фінансування, зокрема аграрних розписок, державних програм підтримки.

1.2 Концептуальні засади управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств

У сучасних умовах економічної нестабільності посилення фінансових і ринкових ризиків управління кредитуванням сільськогосподарських підприємств потребує підвищеної уваги з боку банківських установ. Сільськогосподарське виробництво за своєю природою є однією з найбільш ризикованих сфер економічної діяльності, оскільки воно безпосередньо залежить від природно-кліматичних умов, сезонності виробничих процесів, нестабільності цін на аграрну продукцію та коливань вартості ресурсів. Додатковими факторами ризику виступають управлінські помилки на рівні самого позичальника, зокрема нецільове використання кредитних ресурсів, прорахунки у плануванні грошових потоків, порушення строків розрахунків чи виконання фінансових зобов'язань. Крім того, нестабільність державної політики в аграрному секторі, інфляційні коливання, зміни валютного курсу, високий рівень облікової ставки НБУ, а також ризики воєнного характеру суттєво підвищують рівень кредитних ризиків [34, с. 259]. У сукупності ці чинники формують складне середовище функціонування системи аграрного кредитування, що потребує адаптації управлінських підходів і впровадження додаткових механізмів ризик-менеджменту.

Концепція управління банківським кредитуванням підприємств аграрного сектору є поєднанням взаємопов'язаних механізмів, інструментів і методів, інтегрованих у цілісну систему управління кредитними процесами. Така система спрямована на забезпечення ефективного функціонування фінансово-кредитних відносин між банками та аграрними підприємствами з урахуванням галузевих особливостей і високого рівня ризикованості аграрного виробництва [30, с.170].

Концепція управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств наведена на рисунку 1.3

Рисунок 1.3 – Концепція управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств

Джерело: систематизовано та доповнено автором на основі [30,34]

Невід’ємним елементом системи управління процесом банківського кредитування виступає процес управління кредитними ризиками сільськогосподарських підприємств. Кредитний ризик є предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, однак питання, що стосуються специфіки кредитного ризику сільськогосподарських підприємств, залишаються недостатньо систематизованими та розглядаються переважно фрагментарно. У науковому середовищі відсутня єдність у підходах до визначення сутності цього поняття, що зумовлює необхідність його подальшого теоретико-методологічного уточнення з урахуванням особливостей аграрного виробництва (рисунок 1.4)

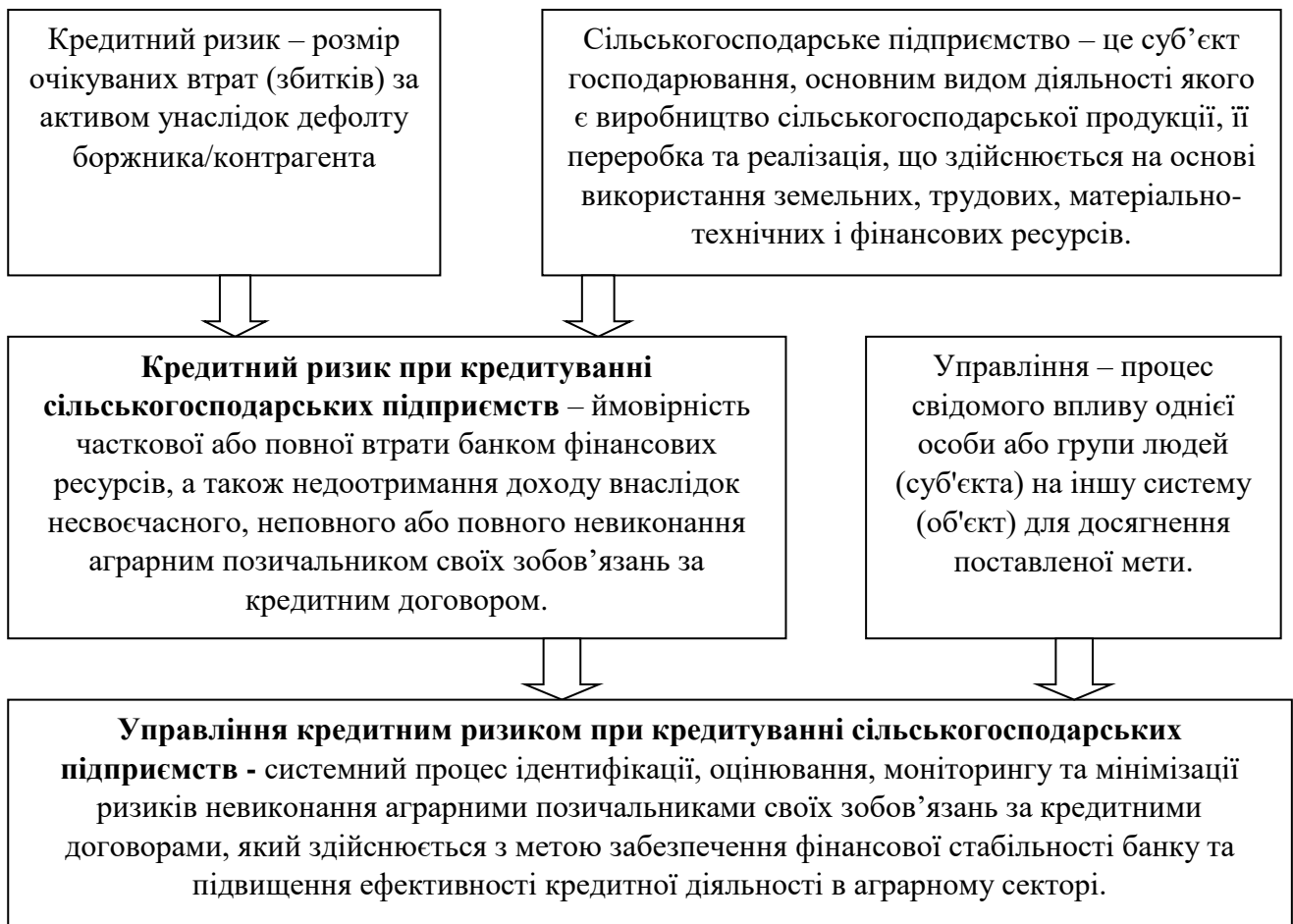

Рисунок 1.4 – Визначення понять «кредитний ризик при кредитуванні сільськогосподарських підприємств» та «управління кредитним ризиком при кредитуванні сільськогосподарських підприємств»

Джерело: запропоновано автором

Види кредитних ризиків сільськогосподарських підприємств наведені на рисунку 1.5

Рисунок 1.5 – Види кредитних ризиків при кредитуванні сільськогосподарських підприємств

Джерело: систематизовано та доповнено автором

Ризик погіршення фінансового стану сільськогосподарського підприємства – це ймовірність отримання збитків банком або недоотримання доходу у зв'язку із виникнення несприятливих подій, які можуть призвести до зниження ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства, що, у свою чергу, може унеможливити виконання ним своїх кредитних зобов'язань.

Сутність концентраційного ризику полягає у надмірному зосередженні кредитного портфеля банку на одному регіоні, культурі або виді аграрного бізнесу, що збільшує вразливість до шоків саме в цій сфері.

Ризик зниження врожайності с/г культур та продуктивності тварин полягає у ймовірності виникнення фінансових втрат або недоотримання доходів як з боку сільськогосподарського підприємства, так і банку-кредитора, що обумовлена зниженням обсягів виробництва рослинницької та тваринницької продукції під впливом несприятливих природно-кліматичних, технологічних, біологічних чи економічних чинників. Цей вид ризику відображає галузеву

специфіку аграрного виробництва, яка безпосередньо залежить від природних умов, технологічної дисципліни та біологічних процесів, що не завжди можуть бути повністю контрольованими з боку виробника. Зниження врожайності чи продуктивності тварин призводить до недоотримання очікуваних прибутків, що унеможлиблює своєчасне погашення кредитної заборгованості.

Ризик неодолення державної компенсації полягає у ймовірності виникнення фінансових втрат у сільськогосподарського підприємства або ускладнення виконання ним кредитних зобов'язань унаслідок несвоєчасного, неповного або повного невиконання державою своїх зобов'язань щодо надання компенсацій, дотацій, субсидій чи інших форм бюджетної підтримки. Цей ризик відображає залежність аграрного бізнесу від державної політики підтримки сільського господарства, яка часто є непостійною або зазнає змін у зв'язку з бюджетними обмеженнями, пріоритетами економічного розвитку чи політичними факторами. У результаті, сільськогосподарські підприємства, що розраховують на державну компенсацію відсоткових ставок, здешевлення техніки, насіння або страхових платежів, можуть зіткнутися з браком оборотних коштів та втратою платоспроможності.

Ризик погіршення ліквідності застави полягає у ймовірності зниження ринкової вартості або здатності заставного майна бути швидко реалізованим за справедливою ціною у разі невиконання позичальником своїх зобов'язань. Такий ризик особливо актуальний у сільському господарстві, де предметом застави часто виступають урожай, тварини, техніка чи майнові права, ринкова ціна яких істотно залежить від сезонності, стану ринку, кліматичних умов і логістичних факторів.

Ризик пошкодження або втрати заставного майна полягає у ймовірності повного або часткового знищення, псування, втрати чи розкрадання активів, що виступають забезпеченням за кредитом, під впливом непередбачуваних зовнішніх або внутрішніх факторів. Реалізація цього ризику може зумовити зниження вартості або втрату ліквідності заставного майна, що, у свою чергу, ускладнює або унеможлиблює реалізацію предмета застави банком у випадку

неплатоспроможності позичальника – сільськогосподарського підприємства. Це створює додаткові фінансові ризики для кредитора, знижує ефективність механізму кредитного забезпечення та підвищує ймовірність неповернення кредитних ресурсів у повному обсязі.

Проаналізувавши види кредитних ризиків в аграрній сфері пропонуємо розширити їх перелік шляхом виокремлення інфраструктурного ризику, що полягає у ймовірності фінансових втрат банку або аграрного позичальника, що виникає внаслідок порушення функціонування об'єктів виробничої, транспортної, логістичної чи енергетичної інфраструктури, які забезпечують ефективне здійснення аграрного виробництва та реалізацію продукції. Даний ризик у сільському господарстві має комплексний характер, оскільки інфраструктура є ключовим елементом відтворювального процесу. Будь-які перебої у її роботі – від нестачі складських потужностей до руйнування доріг чи логістичних хабів – можуть призвести до зменшення доходів позичальників, порушення строків виконання кредитних зобов'язань і, як наслідок, зростання ризику неповернення кредиту. На відміну від традиційних фінансових чи виробничих ризиків, інфраструктурний кредитний ризик має зовнішній системний характер: він не залежить безпосередньо від ефективності управління позичальника, але визначає його платоспроможність та здатність обслуговувати борг.

Ці види ризиків слід враховувати при розробці систем управління кредитуванням сільськогосподарських підприємств, оскільки вони суттєво впливають на стабільність аграрного фінансування.

«Управління ризиками передбачає системну підготовку, розроблення та реалізацію комплексу заходів, спрямованих на мінімізацію ймовірності прийняття неефективних управлінських рішень та зменшення потенційних негативних наслідків небажаного розвитку подій у процесі їх реалізації. У банківській практиці управління ризиками ґрунтується на концепції прийняттого рівня ризику, відповідно до якої передбачається можливість цілеспрямованого впливу на фактори ризику з метою їх утримання в межах

допустимих значень, що забезпечує збалансування між рівнем ризику та очікуваним фінансовим результатом діяльності банку» [9, с. 702].

Методи управління кредитним ризиком на рівні окремого кредиту – це сукупність інструментів, прийомів та процедур, спрямованих на ідентифікацію, оцінювання, мінімізацію та контроль ризиків, що виникають при наданні та обслуговуванні конкретного кредиту окремому позичальнику, зокрема сільськогосподарському підприємству.

Методи управління кредитним ризиком в цілому так і кредитним ризиком при кредитуванні сільськогосподарських підприємств доцільно розглядати як на мікрорівні, тобто рівні банку так і на макрорівні, тобто на рівні держави (рисунок 1.6).

Рисунок 1.6 – Методи управління кредитними ризиками при кредитуванні сільськогосподарських підприємств

Джерело: систематизовано та доповнено автором на основі [9,31]

Одним із основним методів управління кредитним ризиком банку є оцінювання кредитоспроможності позичальника перед наданням кредиту та подальший регулярний моніторинг його фінансового стану протягом усього періоду дії кредитної угоди набувають. Процес оцінювання здійснюється на основі сукупності методів кількісного та якісного аналізу, які, як правило, застосовуються у комплексі для забезпечення максимальної об'єктивності результатів. До них належать:

– коефіцієнтний аналіз передбачає оцінювання рівня кредитоспроможності позичальника та його фінансового стану на основі системи кількісних показників. У процесі такого аналізу використовуються дані фінансової звітності підприємства, на базі яких розраховуються відповідні фінансові коефіцієнти, що відображають його платоспроможність, ліквідність, прибутковість та рівень фінансової стійкості;

– експертна рейтингова оцінка, яка визначає агрегований (інтегральний) показник рівня кредитоспроможності з урахуванням якісних показників для оцінювання тих або інших характеристик одержувача позики [19, с. 323] Сутність цього підходу полягає у систематичному врахуванні якісних показників, які використовуються для оцінювання неформалізованих та комплексних характеристик позичальника – сільськогосподарське підприємство, що не можуть бути адекватно відображені виключно кількісними фінансовими індикаторами;

– «моделі, що ґрунтуються на побудові функції розподілу ймовірностей кредитного ризику, визначенні показників ймовірності дефолту, збитків у разі дефолту, загрози в разі дефолту (величини експозиції)» [14, с. 159].

У процесі управління кредитним ризиком у банку доцільно застосовувати системний підхід, який включає як кількісний так і якісний аналіз. Якісний аналіз дозволить виявити та ідентифікувати фактори ризиків, визначити їх джерела і характер впливу на результати кредитної діяльності. Втім, проведення такого аналізу потребує глибоких професійних знань, практичного досвіду та аналітичного мислення фахівців. Поряд із цим важливим є

кількісний аналіз ризику, який дає змогу оцінити рівень кредитного ризику за допомогою конкретних фінансових показників і розрахунків. Цей метод є менш трудомістким порівняно з якісним аналізом і не потребує настільки глибокого залучення експертних оцінок, проте забезпечує об'єктивність та порівнянність результатів оцінювання.

Таким чином, слід зазначити, що ефективне управління банківським кредитуванням сільськогосподарських підприємств є ключовою передумовою стабільного розвитку аграрного та банківського секторів в умовах економічної нестабільності та зростання ризиків. Важливим аспектом цієї системи є оцінка кредитоспроможності позичальника, яка дозволяє своєчасно виявляти потенційні ризики неповернення кредиту та приймати обґрунтовані рішення щодо надання фінансування. Комплексна оцінка фінансового стану аграрних підприємств, що поєднує кількісні (коефіцієнтні) та якісні методи аналізу, сприяє підвищенню об'єктивності кредитних рішень і зменшенню рівня кредитного ризику. Управління банківським кредитуванням у сільському господарстві має базуватися на принципах збалансованості ризику та прибутковості, прозорості кредитних процедур, удосконаленні механізмів моніторингу та контролю за використанням кредитних ресурсів. Удосконалення практики оцінювання кредитоспроможності, розвиток системи страхування аграрних ризиків і державної підтримки кредитування є необхідними умовами підвищення ефективності банківського кредитування та фінансової стійкості аграрних підприємств.

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ КРЕДИТУВАННЯМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Аналіз вітчизняного ринку банківського кредитування у 2022-2024 роках

На сучасному етапі розвитку економіки ринок банківського кредитування посідає провідне місце у забезпеченні ефективного функціонування фінансової системи держави. Кредит виступає не лише джерелом фінансування господарської діяльності підприємств, а й важливим інструментом регулювання економічних процесів, сприяючи перерозподілу капіталу між галузями, територіями та суб'єктами господарювання. Рівень розвитку ринку банківського кредитування визначає динаміку інвестиційної активності, фінансову стійкість підприємств та економічне зростання регіонів, які обслуговуються банківськими установами. Ефективне функціонування цього ринку забезпечує підвищення ліквідності економіки, створює умови для оновлення виробничих потужностей і сприяє реалізації стратегічних програм розвитку. Водночас стан ринку банківського кредитування є індикатором загальної макроекономічної стабільності: його активність відображає рівень довіри до фінансової системи, доступність кредитних ресурсів та здатність банків виконувати свої посередницькі функції.

Українська банківська система загалом, а також кредитний ринок як її невід'ємна складова, упродовж 2022–2024 років зазнали глибоких якісних і кількісних змін. Такі трансформації були зумовлені безпрецедентно складними макроекономічними та геополітичними умовами, що виникли внаслідок повномасштабної військової агресії та супровідної економічної нестабільності. Унаслідок цього відбулося погіршення основних макроекономічних показників фінансового ринку, зниження обсягів кредитування реального сектору

економіки, а також скорочення кількості банківських установ, що функціонують на ринку, внаслідок процесів консолідації, ліквідації або припинення діяльності окремих фінансових інституцій (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Кількість діючих вітчизняних банків у 2021-2024 роках

Показники	Рік				Абсолютне відхилення (+,-), одиниць		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2021	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Кількість діючих банків	71	67	63	61	-4	-2	-5,97	-3,17
з них: з іноземним капіталом	33	29	27	26	-2	-1	-6,90	-3,70
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	22	19	19	-3	0	-13,64	0

Джерело: складено автором на основі даних НБУ

На основі проведених розрахунків відмітимо, що протягом 2021–2024 років вітчизняний банківський сектор демонструє тенденцію до скорочення кількості діючих банківських установ. Так, загальна кількість банків зменшилася 14, 1 %, а саме з 71 банку у 2021 році до 61 у 2024 році. Найбільш інтенсивне скорочення спостерігалось у 2022–2023 роках. У цей період ринок покинули 4 установи («Форвард», «Айбокс», «Конкорд» та «Укрбудінвест»), що відображає вплив кризових економічних і воєнних факторів. Подібна тенденція простежується і серед банків з іноземним капіталом: їх кількість скоротилася з 33 у 2021 році до 26 у 2024 році, тобто на 7 установ, (- 21,2%). Зокрема, кількість банків зі 100 % іноземним капіталом зменшилася з 23 до 19, що становить скорочення на 17,4 %. Варто зазначити, що у 2024 році цей показник стабілізувався, що може свідчити про певну адаптацію іноземних фінансових інституцій до умов українського ринку.

Така тенденція відображає вихід з ринку економічно слабких і малоефективних банків, що не змогли адаптуватися до умов воєнного стану, макроекономічної нестабільності та зростання кредитних ризиків. Крім того, скорочення кількості банківських установ свідчити про поглиблення процесів

централізації банківського капіталу, коли на ринку залишаються переважно системно важливі або великі банки, здатні забезпечити достатній рівень ліквідності та виконання регуляторних нормативів.

Для кредитного ринку така динаміка означає зменшення конкуренції, що потенційно може призвести до звуження доступу суб'єктів господарювання, зокрема аграрних підприємств, до кредитних ресурсів, а також до підвищення вартості позик через концентрацію кредитних ризиків у межах обмеженого кола фінансових установ.

Проаналізуємо обсяги кредитів наданих вітчизняними банками у 2022-2024 роках (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Обсяги кредитів наданих вітчизняними банками у 2022-2024 роках

Показники	Рік			Абсолютне відхилення (+,-), одиниць		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Кредити надані клієнтам	1036213	1024678	1138032	-11535	113354	-1,11	11,06
кредити, що надані органам державної влади	24809	18349	13077	-6460	-5272	-26,04	-28,73
кредити, що надані суб'єктам господарювання	801413	783690	850581	-17723	66891	-2,21	8,54
кредити, що надані фізичним особам	209943	222590	274272	12647	51682	6,02	23,22
кредити, надані небанківським фінансовим установам	48	49	102	1	53	2,08	108,16
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	369936	371189	357989	1253	-13200	0,34	-3,56

Джерело: складено автором на основі даних НБУ

На основі проведених розрахунків відмітимо, що загальний обсяг кредитів, наданих клієнтам, у 2023 році зменшився на 11,5 млн грн або на 1,11 % порівняно з 2022 роком, що свідчить про тимчасове скорочення кредитної активності банків на тлі воєнної нестабільності, зростання ризиків і обмеженого попиту на позики. Водночас у 2024 році відбулося суттєве зростання цього показника, а саме на 113,4 млн грн або на 11,06 %, що є наслідком поступової стабілізації банківської системи, активізації кредитування бізнесу та відновлення економічної діяльності.

Обсяги кредитування державного сектору демонструють стале зниження: у 2023 році вони скоротилися на 26,04 %, у порівнянні з 2022 роком, а у 2024 році його обсяг зменшився ще на 28,73 %. Така динаміка зумовлена переорієнтацією держави на зовнішні джерела фінансування (міжнародну допомогу, гранти, пільгові позики) та зменшенням потреби у прямому банківському кредитуванні з боку комерційних банків.

Кредитування бізнесу у 2023 році знизилося на 2,21 %, у порівнянні з 2022 роком, що свідчить про обережну позицію банків через високі ризики у корпоративному секторі. У 2023 році гривневе кредитування здійснювалося переважно в межах державної програми «Доступні кредити 5–7–9%», обсяг виданих за нею позик за рік зріс на 34 %, що свідчить про її ефективність та значний вплив на підтримку реального сектору економіки. Найвищі темпи приросту спостерігалися у сферах торгівлі та енергопостачання, а в четвертому кварталі додаткове зростання зафіксовано також у логістичній галузі та харчовій промисловості. Водночас у цей самий період відбулося відчутне скорочення обсягів кредитування аграрного сектору, що може бути наслідком сезонного зниження ділової активності та посилення ризиків у галузі. Незважаючи на це, кредити, надані в межах програми, сформували понад 40 % активного гривневого портфеля кредитів бізнесу, залишаючись ключовим інструментом фінансової підтримки підприємництва [32]. У 2024 році спостерігається зростання даного показника на 8,54 %. Також у 2024 році обсяги гривневого кредитування малого та середнього бізнесу демонстрували

зростання на 22,1 %, внаслідок чого його частка у структурі чистого гривневого кредитного портфеля бізнесу підвищилася до 60,2 %, що на 0,7 відсоткового пункту більше, ніж у 2023 році. Найпомітніше зростання кредитного портфеля зафіксовано у державних банках, де обсяги кредитування збільшилися на 24,8 % за рік. Загалом, серед галузей економіки найбільший приріст кредитних ресурсів спостерігався у торгівлі та харчовій промисловості, що свідчить про активізацію ділової діяльності в цих секторах. Поліпшення умов кредитування, зокрема зниження відсоткових ставок до рівня, співставного з показниками «доковідного» 2019 року у другому півріччі, сприяло активізації кредитної діяльності банків та зменшенню потреби бізнесу в субсидованих кредитах. Такі тенденції вказують на поступове відновлення ділової активності, покращення кредитоспроможності підприємств та активізацію державних програм підтримки бізнесу, зокрема аграрного сектору.

Сегмент споживчого кредитування демонструє найвищу позитивну динаміку. Так, у 2023 році його обсяги зросли на 6,02 % або на 12647 млн грн у порівнянні з 2022 роком. Основним драйвером цього зростання стало активне карткове кредитування, яке забезпечували два провідні банки ринку. Особливо суттєве збільшення спостерігалось в сегменті іпотечного кредитування, де обсяги чистих кредитів зросли майже на 50% (приблизно на 6 млрд грн). Такий результат обумовлений реалізацією державної програми «єОселя», у межах якої протягом року було видано кредитів на суму 8,9 млрд грн, що сприяло активізації ринку житлового кредитування та підвищенню доступності власного житла для населення [32]. У 2024 році обсяг кредитів наданих фізичним особам, у порівнянні з 2023 роком зріс на 23,22 %, або на 51682 млн грн, що свідчить про підвищення довіри населення до банківської системи, зростання рівня доходів і споживчої активності. У структурі роздрібного кредитного портфеля, як і раніше, переважають незабезпечені кредити. Водночас частка двох банків-лідерів у цьому сегменті поступово зменшувалася протягом останніх двох кварталів року під впливом посилення конкуренції, знизившись до 54,5 %. Темпи приросту іпотечного кредитування наприкінці

року сповільнилися до 60,7% у річному вимірі, однак частка іпотеки у структурі чистого роздрібного гривневого портфеля продовжила зростати — на 1,7 відсоткового пункту за рік. Варто зазначити, що основний обсяг іпотечних позик і надалі формується в межах державної програми «Оселя», яка залишається ключовим механізмом підтримки громадян у придбанні житла та стимулює розвиток іпотечного ринку в умовах економічної нестабільності [33].

Кредити, надані небанківським фінансовим установам у 2023 році, у порівнянні з 2022 роком зросли на 2,08 % і склали 49 млн грн. Даний сегмент, хоч і незначний за обсягами, демонструє стрімке зростання у 2024 році, а саме на 108,16 %, що пов'язано з розвитком співпраці банків із фінансовими компаніями, страховими організаціями та лізинговими структурами, що сприяє диверсифікації фінансового ринку.

У 2023 році обсяг резервів за активними операціями банків, у порівнянні з 2022 роком зріс незначно – на 0,34 %, що вказує на стабілізацію рівня кредитних ризиків. Проте у 2024 році, у порівнянні з 2023 роком показник зменшився на 3,56 % або на 13200 млн грн, що свідчить про покращення якості кредитного портфеля, зниження частки проблемних кредитів і зростання ефективності управління ризиками в банківському секторі.

Загальні тенденції свідчать про поступове відновлення кредитної активності банків після спаду у 2022–2023 роках, зростання кредитування приватного сектору та населення, а також покращення якості кредитних портфелів. Водночас скорочення кредитів державним органам та зменшення резервів вказують на певну стабілізацію фінансового ринку та адаптацію банків до нових умов господарювання в умовах війни.

Проаналізуємо динаміку обсягів сільськогосподарських кредитів у розрізі банків за 2022–2024 роки, що дозволить оцінити тенденції розвитку аграрного кредитування та визначити ключові зміни у діяльності провідних банківських установ (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Динаміка обсягів сільськогосподарських кредитів в розрізі банків у 2022-2024 роках

Показники	Рік			Абсолютне відхилення (+,-), одиниць		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
АТ «Укрексімбанк»	6660,7	5661,9	4075,2	-998,8	-1586,7	-15,00	-28,02
АТ «Ощадбанк»	14034,9	15254,7	20250,5	1219,8	4995,8	8,69	32,75
АТ «БАНК АЛЬЯНС»	1283,1	1072,1	724,3	-211	-347,8	-16,44	-32,44
АТ «Райффайзен Банк»	23457,1	22212,3	19272,3	-1244,8	-2940	-5,31	-13,24
АТ КБ «ПриватБанк»	12781,4	12547,8	10845,1	-233,6	-1702,7	-1,83	-13,57
АТ «ТАСКОМБАНК»	2044,9	2196,2	2403,6	151,3	207,4	7,40	9,44
АТ «КРЕДОБАНК»	1732,1	2202,4	2596,4	470,3	394	27,15	17,89
АТ АКБ «Львів»	758,2	1382,6	2047,4	624,4	664,8	82,35	48,08
Акціонерний банк «Південний»	2486,2	2655,3	3577,1	169,1	921,8	6,80	34,72
АТ «ПУМБ»	9429,7	11250,4	10526,4	1820,7	-724	19,31	-6,44
АТ «УКРСИББАНК»	2094,7	1056,1	576,9	-1038,6	-479,2	-49,58	-45,37
АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	9182,9	7806,3	5662,4	-1376,6	-2143,9	-14,99	-27,46
АТ «СЕНС БАНК»	3740,2	3316,5	3583,8	-423,7	267,3	-11,33	8,06

Джерело: складено автором на основі даних НБУ

Упродовж аналізованого періоду структура банківського кредитування аграрного сектору зазнала суттєвих змін. Загалом спостерігається скорочення обсягів кредитування більшістю банків у 2023–2024 роках, що зумовлено воєнними ризиками, зростанням вартості ресурсів, макроекономічною нестабільністю та зниженням платоспроможності аграрних підприємств. Водночас низка банків продемонструвала позитивну динаміку, що свідчить про їхню стратегію активного позиціонування на ринку агрокредитування. Так, АТ «Ощадбанк» демонструє найбільш стійке зростання серед інших проаналізованих нами банків. У 2023 році кредитний портфель банку збільшився на 8,69 %, а у 2024 році – ще на 32,75 %, досягнувши 20,25 млрд грн. Це свідчить про активну участь банку у державних програмах підтримки аграріїв, зокрема «Доступні кредити 5-7-9 %».

Діяльність АТ «КРЕДОБАНК» у галузі агрокредитування також характеризується позитивною динамікою, а саме збільшення на 27,15 % у 2023

році та на 17,89 % у 2024 році, що відображає стратегію розширення присутності банку у сфері кредитування малого та середнього агробізнесу.

АТ АКБ «Львів» продемонстрував найвищі темпи приросту у 2023 році, які склали +82,35 % У 2024 році приріст обсягу агрокредитування склав +48,08 %, що є наслідком активної регіональної політики підтримки фермерських господарств.

Акціонерний банк «Південний» також збільшив обсяг кредитів протягом аналізованого періоду . Їх обсяг у 2023 році, у порівнянні з 2023 роком зріс на 6,8 %, а у 2024 році, у порівнянні з 2023 роком – ще на 34,72 %, що свідчить про ефективну диверсифікацію клієнтського портфеля.

АТ «ТАСКОМБАНК» утримує позитивну тенденцію зростання у сфері агрокредитування. Обсяг кредитів виданих банком сільськогосподарським підприємствам у 2023 році, у порівнянні з 2022 роком зріс на +7,4 %. У 2024 році, у порівнянні з 2023 роком показник зріс на 9,44 %.

АТ «ПУМБ» у 2023 році збільшив кредитний портфель за сільськогосподарським кредитуванням на 19,31 %, проте у 2024 році скоротив його на 6,44 %, що може свідчити про короткостроковий характер частини кредитів або обережність банку щодо нових позик. АТ «СЕНС БАНК» навпаки, у 2023 році скоротив кредитний портфель на –11,33 %, у порівнянні з 2022 роком, але у 2024 році відновив зростання (+8,06 %), що може вказувати на поступове повернення до активного кредитування після періоду реструктуризації.

Загалом динаміка показників свідчить про структурне переформатування ринку аграрного кредитування, зміщення акцентів від великих системних банків до регіональних і спеціалізованих установ, орієнтованих на потреби малого та середнього агробізнесу. Це свідчить про адаптацію банківської системи до умов воєнної економіки, пошук нових моделей взаємодії з аграрними підприємствами та збереження стратегічної ролі банківського кредитування у забезпеченні розвитку аграрного сектору України.

Упродовж 2024 року 13088 сільськогосподарських підприємств отримали від банківських установ кредити на розвиток на загальну суму понад 104,5 млрд гривень. У межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» фінансову підтримку було надано 8750 аграрним господарствам, загальний обсяг фінансування яких становив 46,9 млрд гривень, що свідчить про активне залучення аграріїв до програм пільгового кредитування та зростання ролі держави у стимулюванні кредитної підтримки аграрного сектору.

Від початку 2025 року 431 сільськогосподарське підприємство отримало від банківських установ кредити на розвиток загальним обсягом понад 2 млрд гривень. У межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» фінансову підтримку було надано 244 аграрним господарствам на суму 724,6 млн гривень, що свідчить про подальше функціонування механізмів державного стимулювання аграрного кредитування та збереження інтересу агровиробників до пільгових програм фінансування.

Обсяги кредитів за різними програмами для аграріїв в розріз областей наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Найбільші обсяги кредитів за різними програмами для аграріїв в розріз областей України

Область	Обсяг кредитів, млн грн	Кількість сільськогосподарських підприємств
Миколаївська	341,5	14
Черкаська	294,1	22
Львівська	235,5	33
Дніпропетровська	158,8	32
Вінницька	157,4	39
Одеська	142,5	39
Київська	134,8	41
Кіровоградська	87,5	46

Джерело: складено автором на основі даних Мінагрополітики

На основні даних поданих у таблиці 2.4 відмітимо, що Найвищі обсяги кредитних ресурсів спрямовано до Миколаївської області — 341,5 млн грн, що становить найбільшу суму серед усіх регіонів. Така динаміка пояснюється

високою часткою аграрного виробництва в економіці області та потребою у фінансуванні відновлення виробничих потужностей, які зазнали пошкоджень через воєнні дії. На другому місці – Черкаська область (294,1 млн грн), що традиційно займає провідні позиції у виробництві зернових і технічних культур. Активне кредитування тут обумовлене високою інтенсивністю сільськогосподарського виробництва та стабільним фінансовим станом місцевих агропідприємств. Львівська область посідає третє місце (235,5 млн грн), що свідчить про активізацію кредитної діяльності в західному регіоні країни, де зосереджено значну кількість малих і середніх фермерських господарств, які користуються державними програмами підтримки, зокрема «Доступні кредити 5–7–9%».

Таким чином, вітчизняна банківська система загалом, а також ринок банківського кредитування зокрема, зазнали істотних трансформацій упродовж 2022–2024 років, що було зумовлено складною економічною ситуацією, спричиненою повномасштабною війною, макроекономічною нестабільністю та структурними змінами у фінансовому секторі. Цей період став випробуванням на стійкість та адаптивність для банківської системи, адже фінансові установи змушені були оперативно реагувати на зростання кредитних ризиків, погіршення платоспроможності позичальників, обмеження доступу до ресурсів та коливання валютного ринку. Водночас зазначені виклики стимулювали банки до переосмислення підходів до управління кредитними портфелями, удосконалення процедур оцінки кредитоспроможності позичальників, запровадження нових механізмів ризик-менеджменту та цифровізації кредитних процесів. Особливу увагу фінансові установи почали приділяти підтримці реального сектору економіки, зокрема аграрного виробництва, яке залишається стратегічно важливим для забезпечення продовольчої безпеки країни та надходжень валютної виручки.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роках

АТ «Креді Агріколь Банк» є універсальним міжнародним банком, що працює в Україні та виступає стратегічним фінансовим партнером для аграрного бізнесу й корпоративного сектору, водночас посідаючи провідні позиції на ринку автокредитування. Банк входить до складу міжнародної фінансової групи *Crédit Agricole* (Франція), яка належить до ТОП-10 найбільших банків світу за обсягом активів і є європейським лідером у сфері банківського страхування та управління активами.

Історія діяльності групи *Crédit Agricole* в Україні бере свій початок із 1993 року, коли в Києві було засновано банк *Credit Lyonnais Bank Ukraine*. Після приєднання *Credit Lyonnais* до групи *Crédit Agricole* у 2004 році французький фінансовий холдинг розпочав активний розвиток на українському ринку, зосередивши увагу на підтримці аграрного сектору та міжнародних компаній, що вже співпрацювали з групою в інших країнах. У 2006 році *Crédit Agricole* придбала *Index-Bank*, що стало ключовим етапом інтеграції та трансформації банку в повноцінну універсальну фінансову установу, орієнтовану як на обслуговування корпоративних клієнтів, так і на надання послуг фізичним особам.

Головний офіс банку розташований у м. Києві, а його мережа налічує 137 відділень по всій Україні. Установа обслуговує близько 380 тисяч клієнтів, забезпечуючи широкий спектр банківських послуг для фізичних і юридичних осіб. Станом на грудень 2024 року загальні активи банку становили приблизно 2,8 млрд доларів США, що підтверджує його стабільну позицію на фінансовому ринку України.

Проаналізуємо основні показники діяльності банку. Аналіз складу та структури активів АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз складу та структури активів АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Частка в активах, %			Відхилення (приріст / зменшення), в.п.	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023
Грошові кошти та їх еквіваленти	2805294	8066152	14085577	3,87	7,79	12,04	3,92	4,25
Кошти в інших банках	12900035	23052971	28045037	17,78	22,26	23,97	4,48	1,72
Кредити та заборгованість клієнтів	27458170	20722239	22985590	37,84	20,01	19,65	-17,83	-0,36
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5278503	10216647	11289402	7,27	9,86	9,65	2,59	-0,21
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	23028986	40217305	39274357	31,73	38,83	33,57	7,09	-5,26
Інвестиційна нерухомість	3515	3669	2435	0,005	0,004	0,002	-0,001	-0,001
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	104320	0	0	0,14	0,004	0,0	-0,14	0,00
Відстрочений податковий актив	34189	67289	52562	0,05	0,06	0,04	0,02	-0,02
Основні засоби та нематеріальні активи	1183698	1113802	1047191	1,63	1,08	0,90	-0,56	-0,18
Інші фінансові активи	19617	28854	55047	0,03	0,03	0,05	0,00	0,02
Інші активи	-247207	90356	149026	-0,34	0,09	0,13	0,43	0,04
Чисті активи, всього	72569120	103579285	116986224	100	100	100	0	0

Джерело: побудовано та пораховано за даними [44, 45, 46]

У структурі активів АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022–2024 роки відбулися суттєві структурні зрушення, що свідчать про зміну підходів банку до управління ресурсами, орієнтацію на підвищення ліквідності та зниження ризиковості активних операцій. Перш за все, питома вага грошових коштів та їх еквівалентів у загальній структурі активів істотно зросла – з 3,87 % у 2022 році до 12,04 % у 2024 році. Це вказує на зміщення акценту в бік більш ліквідних

активів, що дозволяє банку підтримувати високу платоспроможність у період фінансової нестабільності.

Кошти в інших банках також збільшили свою частку – з 17,78 % до 23,97 %, що свідчить про посилення міжбанківської співпраці та диверсифікацію джерел доходу за рахунок розміщення тимчасово вільних коштів у надійних фінансових установах. Натомість у структурі активів істотно зменшилася частка кредитів та заборгованості клієнтів – із 37,84 % у 2022 році до 19,65 % у 2024 році, тобто майже вдвічі. Така динаміка зумовлена підвищеними кредитними ризиками в умовах воєнного стану та консервативною політикою банку, спрямованою на збереження фінансової стійкості.

Водночас інвестиційні активи (цінні папери) продемонстрували зростання у вартісному вираженні, хоча їх частка в структурі активів коливалася незначно. Зокрема, цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю, у 2024 році займали 33,57 % загального обсягу активів, зберігаючи позицію одного з ключових напрямів розміщення банківських ресурсів.

Основні засоби та нематеріальні активи скоротили свою частку в структурі активів (з 1,35 % до 0,73 %), що вказує на оптимізацію матеріальної бази та орієнтацію банку на цифровізацію й дистанційні банківські сервіси.

Таким чином, структура активів АТ «Креді Агріколь Банк» за досліджуваній період зазнала перерозподілу на користь високоліквідних та менш ризикових активів. Це свідчить про свідомий стратегічний вибір банку – забезпечити стабільність і платоспроможність у складних економічних умовах, зберігаючи при цьому достатній рівень прибутковості за рахунок інвестицій у надійні фінансові інструменти.

Аналізуючи структуру активів доцільно перейти до розгляду динаміки зміни обсягів активів АТ «Креді Агріколь Банк» упродовж 2022–2024 років, що дозволить оцінити тенденції розвитку банку та виявити основні напрями зростання його ресурсної бази (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Аналіз обсягів активів АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Грошові кошти та їх еквіваленти	2805294	8066152	14085577	5260858	6019425	187,53	74,63
Кошти в інших банках	12900035	23052971	28045037	10152936	4992066	78,70	21,65
Кредити та заборгованість клієнтів	27458170	20722239	22985590	-6735931	2263351	-24,53	10,92
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5278503	10216647	11289402	4938144	1072755	93,55	10,50
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	23028986	40217305	39274357	-942948	74,64	-2,34	-942948
Інвестиційна нерухомість	3515	3669	2435	154	-1234	4,38	-33,63
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	104320	0	0	-104320	0	-100,00	-
Відстрочений податковий актив	34189	67289	52562	33100	-14727	96,81	-21,89
Основні засоби та нематеріальні активи	1183698	1113802	1047191	-69896	-66611	-5,90	-5,98
Інші фінансові активи	19617	28854	55047	9237	26193	47,09	90,78
Інші активи	-247207	90356	149026	337563	58670	-136,55	64,93
Чисті активи, всього	72569120	103579285	116986224	31010165	13406939	42,73	12,94

Джерело: побудовано та пораховано за даними [44,45,46]

Аналіз динаміки активів АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022–2024 роки свідчить про позитивну тенденцію зростання обсягів активів, що відображає стабільне фінансове становище установи та ефективну політику управління ресурсами навіть в умовах економічної нестабільності.

Упродовж досліджуваного періоду спостерігається поступове зростання обсягів активів АТ «Креді Агріколь Банк», що свідчить про стабільний розвиток установи та ефективне управління фінансовими ресурсами. Так, у 2023 році порівняно з 2022 роком активи банку збільшилися на 42,73 % і досягли 103579285 тис. грн. У 2024 році їх обсяг зріс, у порівнянні з 2023 роком, на 12,94 % і склав 116986224 тис. грн (рисунок 2.1).

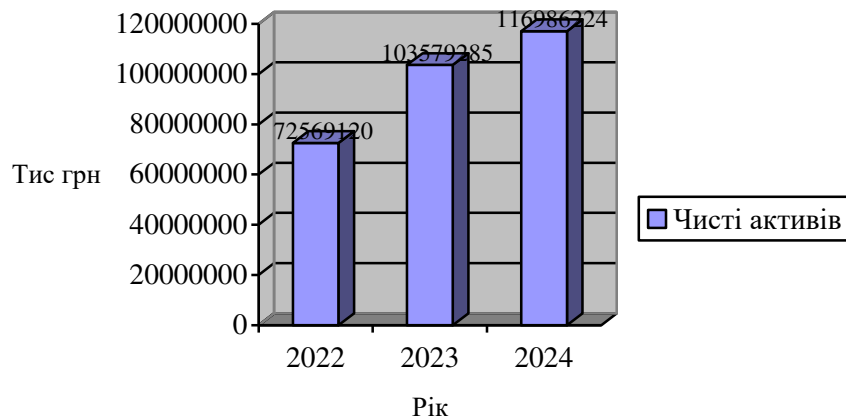

Рисунок 2.1 – Динаміка активів АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки

Джерело: складено на основі таблиці 2.6

Зазначена динаміка демонструє позитивну тенденцію до розширення активної діяльності банку, а також свідчить про зміцнення його фінансової стійкості, здатність адаптуватися до складних умов функціонування в умовах воєнного часу та економічної нестабільності.

Найбільш динамічне зростання продемонстрували грошові кошти та їх еквіваленти, які збільшилися більш ніж у п'ять разів – з 2,8 млрд грн у 2022 році до 14,1 млрд грн у 2024 році (+ 6019,4 млн грн, або + 74,6% за 2024 рік). Це вказує на прагнення банку зберігати високу ліквідність для забезпечення фінансової гнучкості та своєчасного виконання зобов'язань.

Кошти в інших банках також зросли з 12,9 млрд грн у 2022 році до 28,0 млрд грн у 2024 році (+117 % за два роки), що може бути наслідком активізації міжбанківських операцій та розширення співпраці на фінансовому ринку. Натомість портфель кредитів і заборгованості клієнтів у 2023 році зменшився на 24,53 %, що пояснюється обережною кредитною політикою банку в умовах воєнних ризиків і невизначеності. Проте у 2024 році ситуація стабілізувалася – спостерігається приріст на 10,92 %, що свідчить про поступове відновлення кредитної активності.

Суттєве зростання також спостерігалось у групі цінних паперів, особливо тих, що обліковуються за справедливою вартістю (+93,55 % у 2023 р. та +10,5 % у 2024 р.), що може вказувати на розширення інвестиційного портфеля банку. Водночас основні засоби та нематеріальні активи поступово скорочувалися (на 5,9 % у 2023 р. та ще на 5,98 % у 2024 р.), що підтверджує курс банку на оптимізацію витрат і цифровізацію процесів.

Отже, динаміка активів АТ «Креді Агріколь Банк» характеризується стійким зростанням, структурним оновленням і посиленням ліквідності. Основні тенденції – зменшення залежності від кредитного портфеля та збільшення частки високоліквідних і низькоризикових активів, що відповідає сучасним викликам банківської системи України в умовах воєнної економіки.

Аналіз складу та структури зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз складу та структури зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Частка в зобов'язаннях, %			Відхилення (приріст / зменшення), в.п.	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
Кошти банків	4743	5197	5692	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
Кошти клієнтів	63492065	90042077	99663748	95,50	95,18	96,01	-0,31	0,83
Інші залучені кошти	729319	567016	311487	1,10	0,60	0,30	-0,50	-0,30
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	2140163	2145550	0,00	2,26	2,07	2,26	-0,20
Відстрочені податкові зобов'язання	1395	33076	70988	0,002	0,03	0,07	0,03	0,03
Резерви за зобов'язаннями	118531	217101	157851	0,18	0,23	0,15	0,05	-0,08
Інші фінансові зобов'язання	748925	464405	627853	1,13	0,49	0,60	-0,64	0,11
Інші зобов'язання	342516	383314	396031	0,52	0,41	0,38	-0,11	-0,02
Субординований борг	1049167	745657	421062	1,58	0,79	0,41	-0,79	-0,38
Усього зобов'язань	66486660	94598006	103800260	100	100	100	0	0

Джерело: побудовано та пораховано за даними [44,45,46]

На основі проведених розрахунків відмітимо, що у 2022 році у структурі зобов'язань банку переважали кошти клієнтів, питома вага яких становила 95,5 %. Частка інших фінансових зобов'язань становили 1,13 %. Питома вага субординованого боргу складала 1,58 %. Частка інших залучених коштів була на рівні 1,1%. Інші статті мали незначну питому вагу та не мали значного впливу на загальну структуру зобов'язань банку.

У 2023 році структура зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» не зазнала значних змін. Так, найбільшу частку, як і в попередньому році, складала кошти клієнтів, питома вага яких становила 95,18 %, що на 0,31 в.п. менше, ніж у 2022 році. Частка зобов'язання щодо поточного податку на прибуток становила 2,26 %. Питома вага субординованого боргу складала 0,79 %, що на 0,79 в.п. менше, ніж у 2022 році. Інші статті мали незначну питому вагу та не мали значного впливу на загальну структуру зобов'язань банку.

У 2024 році зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» не зазнала значних змін. Так, найбільшу частку, як і в 2023 році, складала кошти клієнтів, питома вага яких становила 96,01 %, що на 0,83 в.п. більше, ніж у 2023 році. Частка зобов'язання щодо поточного податку на прибуток становила 2,07 %, що на 0,2 в.п. менше, ніж у 2023 році. Питома вага субординованого боргу складала 0,41 %, що на 0,38 в.п. менше, ніж у 2023 році. Інші статті мали незначну питому вагу та не мали значного впливу на загальну структуру зобов'язань банку.

Розглянувши структуру зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки проаналізуємо динаміку зобов'язання банку та визначимо основні тенденції зміни складових зобов'язань (таблиця 2.8).

Аналіз динаміки зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022–2024 роки свідчить про стійку тенденцію до їх зростання, що є результатом розширення клієнтської бази та ефективної політики управління пасивами. Так, у 2023 році, порівняно з 2022 роком, загальний обсяг зобов'язань банку збільшився з 66486660 тис. грн до 90798924 тис. грн, тобто на 24312264 тис. грн або на 36,55 %.

Таблиця 2.8 – Аналіз динаміки зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Кошти банків	4743	5197	5692	454	495	9,57	9,52
Кошти клієнтів	63492065	90042077	99663748	26550012	9621671	41,82	10,69
Інші залучені кошти	729319	567016	311487	-162303	-255529	-22,25	-45,07
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	2140163	2145550	2140163	5387	0	0,25
Відстрочені податкові зобов'язання	1395	33076	70988	31681	37912	2271,04	114,62
Резерви за зобов'язаннями	118531	217101	157851	98570	-59250	83,16	-27,29
Інші фінансові зобов'язання	748925	464405	627853	-284520	163448	-37,99	35,20
Інші зобов'язання	342516	383314	396031	40798	12717	11,91	3,32
Субординований борг	1049167	745657	421062	-303510	-324595	-28,93	-43,53
Усього зобов'язань	66486660	94598006	103800260	28111346	9202254	42,28	9,73

Джерело: побудовано та пораховано за даними [45, 46, 47]

Приріст зобов'язань продовжився і в 2024 році, коли їх обсяг зріс до 103800260 тис. грн, що на 13001336 тис. грн або 14,32 % більше, ніж у попередньому році (рисунок 2.2).

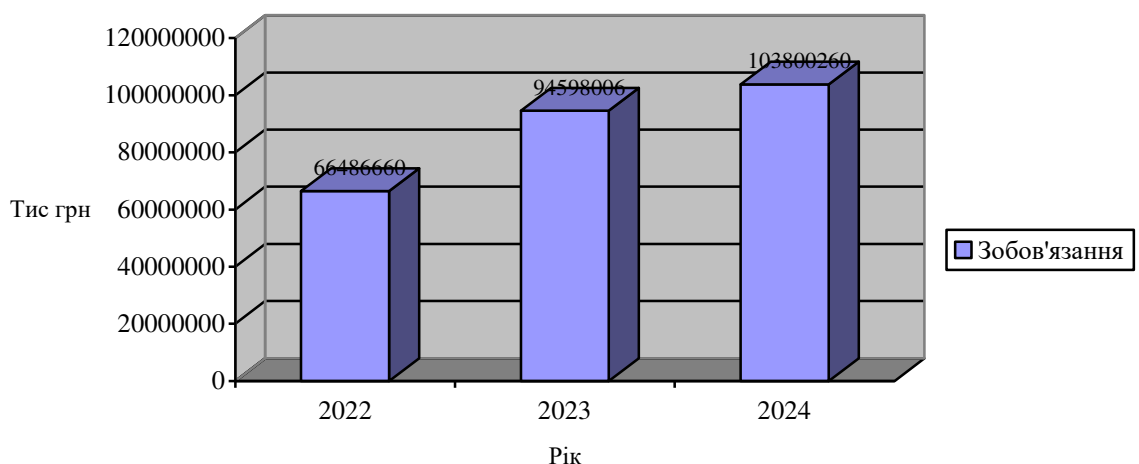

Рисунок 2.2 – Динаміка зобов'язань АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки

Джерело: складено на основі таблиці 2.8

Динаміка зобов'язана банку свідчить про стабільне нарощування банком ресурсної бази та підвищення його спроможності забезпечувати зростаючий обсяг активних операцій.

Ключовим джерелом формування зобов'язань є кошти клієнтів, частка яких у структурі пасивів постійно зростає. У 2022 році вони становили 63492065 тис. грн, у 2023 році – 88551857 тис. грн (+39,5 %), а у 2024 році – вже 99663748 тис. грн (+12,6 % порівняно з попереднім роком). Така позитивна динаміка свідчить про зростання довіри клієнтів до банку, а також про успішну депозитну політику, орієнтовану на залучення стабільних ресурсів навіть в умовах високих ризиків.

Кошти банків у 2023 році зросли з 1209054 тис. грн до 1398 539 тис. грн (+15,7 %), а у 2024 році – до 1571682 тис. грн (+12,4 %). Це підтверджує поступове розширення співпраці банку з іншими фінансовими установами та посилення його позицій на міжбанківському ринку.

Натомість інші залучені кошти демонструють негативну динаміку: у 2023 році їх обсяг скоротився на 28,3 % до 523268 тис. грн, а у 2024 році на 40,5 % і склав 311487 тис. грн, що свідчить про зниження потреби банку у короткострокових або дорогих джерелах фінансування.

Варто також відзначити скорочення субординованого боргу. Так, у 2023 році його обсяг зменшився на 39,7 %, у порівнянні з 2022 роком і склав 745657 тис. грн. У 2024 році обсяг субординованого боргу зменшився, у порівнянні з 2023 роком на 33,4 % тис. грн і склав 421062 тис. грн, що вказує на зменшення залежності банку від довгострокових зобов'язань, які мають високу вартість обслуговування, і, відповідно, на підвищення фінансової гнучкості установи.

Натомість позитивна динаміка спостерігається за статтею відстрочених податкових зобов'язань, які зросли з 1395 тис. грн у 2022 році до 70988 тис. грн у 2024 році, що може бути наслідком змін у податковому обліку або переоцінки активів.

Таким чином, упродовж 2022–2024 років зобов'язання АТ «Креді Агріколь Банк» зростали стабільно, хоча темпи приросту у 2024 році дещо

сповільнилися. Домінування у структурі коштів клієнтів свідчить про надійну депозитну базу банку, а зменшення обсягів залучення коштів з інших джерел – про раціональну політику управління ризиками. Загалом банк демонструє стійку здатність підтримувати ліквідність і фінансову стабільність навіть у складних умовах воєнної економіки.

Аналіз складу та структури власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки наведено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу та структури власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Частка в зобов'язаннях, %			Відхилення (приріст / зменшення), в.п.	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023
Статутний капітал	1222929	1222929	1222929	20,11	13,62	9,27	-6,49	-4,34
Резервні та інші фонди банку	4834870	4866090	7659123	79,49	54,18	58,09	-25,31	3,91
Резерви переоцінки	-6558	99227	212963	-0,11	1,10	1,62	1,21	0,51
Нерозподілений прибуток/ непокритий збиток	31220	2793034	4090949	0,51	31,10	31,03	30,59	-0,07
Усього власного капіталу	6082460	8981278	13185964	100	100	100	0	0

Джерело: побудовано та пораховано за даними [44,45,46]

На основі проведених розрахунків відмітимо, що у 2022 році найбільшу питому вагу у структурі власного капіталу банку займали резерви та інші фонди банку, частка яких склала 79,49 %. Питома вага статутного капіталу банку становила 20,11 %. Частка нерозподіленого прибутку займала лише 0,51 % у структурі власного капіталу банку.

У 2023 році найбільшу питому вагу у структурі власного капіталу банку займали, як і попередньому році, резерви та інші фонди банку, частка яких склала 54,18 %, що на 25,31 в.п. менше, ніж у 2022 році. Питома вага статутного капіталу банку становила 13,62 %, що на 6,49 в.п. менше, ніж у 2022 році. Частка нерозподіленого прибутку займала 31,1 %, що на 30,59 в.п. більше, у порівнянні з 2022 роком.

У 2024 році найбільшу питому вагу у структурі власного капіталу банку займали, як і попередньому році, резерви та інші фонди банку, частка яких склала 58,09 %, що на 3,91 в.п. більше, ніж у 2023 році. Питома вага статутного капіталу банку становила 9,27 %, що на 4,34 в.п. менше, ніж у 2023 році. Частка нерозподіленого прибутку займала 31,03 %, що на 0,07 в.п. менше, у порівнянні з 2023 роком.

Проаналізуємо динаміку власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз динаміки власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Статутний капітал	1222929	1222929	1 222 929	0	0	0	0
Резервні та інші фонди банку	4834870	4866090	7659123	31220	2793033	0,65	57,40
Резерви переоцінки	-6558	99227	212963	105785	113736	-1613,07	114,62
Нерозподілений прибуток/ непокритий збиток	31220	2793034	4090949	2761814	1297915	8846,30	46,47
Усього власного капіталу	6082460	8981278	13185964	2898818	4204686	47,66	46,82

Джерело: побудовано та пораховано за даними [44,45,46]

Аналіз динаміки власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022-2024 роки свідчить про стійке зростання його фінансової стійкості та нарощення резервів, що забезпечують стабільність діяльності установи.

Показник резервних та інших фондів у структурі власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» демонструє стійку позитивну динаміку протягом 2022–2024 років, що свідчить про послідовну політику банку щодо зміцнення фінансових резервів і формування стабільної капітальної бази. Так, у 2023 році обсяг резервних та інших фондів становив 4866090 тис. грн, що на 0,65 % більше, ніж у 2022 році У 2024 році їх обсяг, у порівнянні з 2023 роком зріс на 57,4 % і склав 7659123 тис. грн. Така тенденція є важливим позитивним

сигналом для інвесторів і клієнтів, оскільки вказує на готовність банку покривати можливі збитки без залучення зовнішніх джерел фінансування. Зростання резервних фондів також свідчить про прагнення банку підвищити стійкість до потенційних фінансових шоків, що є надзвичайно актуальним в умовах воєнного стану, економічної нестабільності та зростання кредитних ризиків у банківській системі України.

Показник нерозподіленого прибутку є одним із ключових елементів власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк», що відображає обсяг прибутку, який залишився у розпорядженні установи після сплати податків та розподілу дивідендів. Аналіз динаміки цього показника за 2022–2024 роки засвідчує стійке зростання фінансових результатів банку та підвищення ефективності його діяльності.

У 2022 році обсяг нерозподіленого прибутку становив 31220 тис. грн, що свідчило про відносно обмежений рівень накопиченого фінансового результату. Проте вже у 2023 році банк продемонстрував значне зростання цього показника на 8846,3% або на 2643069 тис. грн порівняно з попереднім роком. Така динаміка є свідченням різкого покращення операційної прибутковості, ефективного управління активами та витратами, а також результатом оптимізації кредитного портфеля й інвестиційної діяльності. У 2024 році позитивна тенденція збереглася – нерозподілений прибуток зріс до 4090949 тис. грн, що на 1416660 тис. грн, або на 52,96 % більше, ніж у 2023 році. Це підтверджує стабільне генерування прибутку банком навіть в умовах воєнного стану, високої волатильності фінансового ринку та обмеженого кредитного попиту. Збільшення нерозподіленого прибутку вказує на те, що банк реалізує політику утримання частини прибутку для реінвестування у власний розвиток, а не лише спрямовує кошти на виплату дивідендів. Такий підхід дозволяє зміцнювати капітальну базу, формувати додаткові резерви для покриття потенційних ризиків та забезпечувати довгострокову фінансову стійкість.

Значно покращилися показники резервів переоцінки – з від’ємного значення у 2022 році до 212963 тис. грн у 2024 році, що вказує на позитивну переоцінку активів і зміцнення інвестиційного потенціалу банку.

Статутний капітал залишався незмінним протягом усього періоду, що свідчить про стабільну структуру власності та відсутність необхідності у додатковій емісії акцій.

У 2023 році загальний обсяг власного капіталу банку, у порівнянні з 2022 роком зріс на 2 898818 тис. грн або 47,66 % і склав 8981278 тис. грн. У 2024 році збереглася позитивна динаміка зростання, внаслідок чого загальний обсяг власного капіталу порівняно з 2023 роком збільшився на 4204686 тис. грн, або на 46,82 %, досягнувши 13185964 тис. грн. Такий результат свідчить про посилення внутрішньої капіталізації банку, що, у свою чергу, є показником його високої фінансової стійкості та надійності (рисунок 2.3).

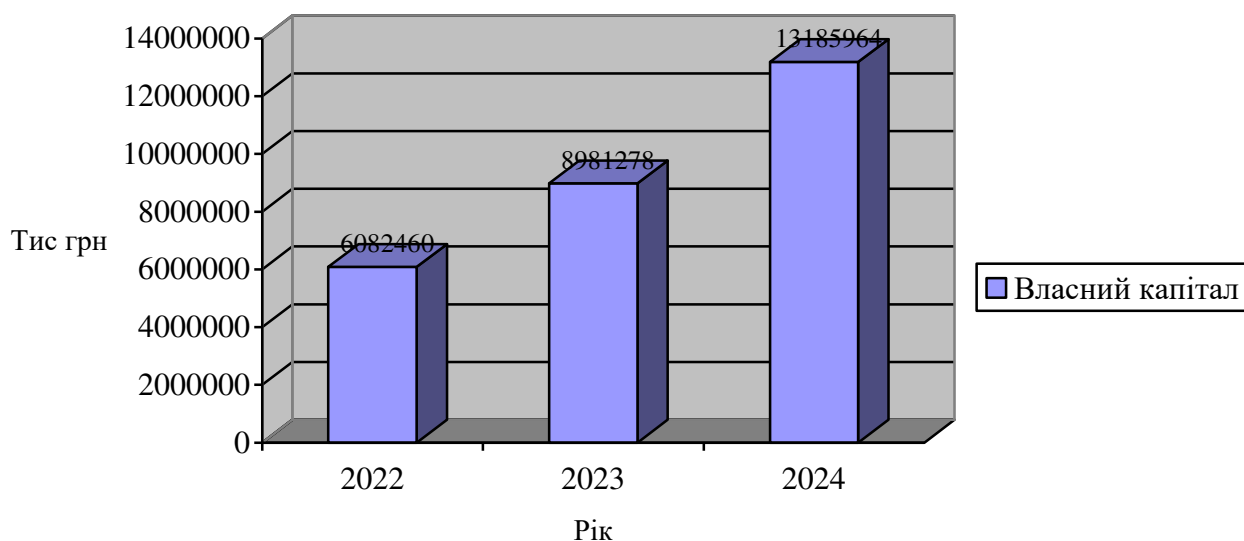

Рисунок 2.3 – Динаміка власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки

Джерело: складено на основі таблиці 2.10

Отже, упродовж 2022–2024 років спостерігається стійке зростання власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк», яке відбувається за рахунок

накопичення прибутку, збільшення резервних фондів і позитивної переоцінки активів. Це свідчить про ефективне управління капіталом, високу прибутковість діяльності та зміцнення фінансової стійкості банку в умовах економічних викликів і воєнних ризиків.

Проаналізувавши динаміку активів, зобов'язань та власного капіталу АТ «Креді Агріколь Банк» дослідимо фінансові результати банку у 2022-2024 роки (таблиця 2.11).

Таблиця 2.11 – Склад та динаміка фінансових результатів АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Чистий процентні дохід / витрати	5291899	7888415	8185734	2596516	297319	49,07	3,77
Чистий комісійний дохід / витрати	669948	752252	723399	82304	-28853	12,29	-3,84
Торговий результат	600798	354180	536344	-246618	182164	-41,05	51,43
Інші операційні доходи	43471	30565	22420	-12906	-8145	-29,69	-26,65
Інші доходи	14077	16272	41954	2195	25682	15,59	157,83
Всього доходів	6620194	9041683	9509851	2421489	468168	36,58	5,18
Відрахування до резервів	4431804	995327	-1571496	-3436477	-2566823	-77,54	-257,89
Адміністративні та інші операційні витрати	2149960	2628241	2926945	478281	298704	22,25	11,37
Всього витрат	6581765	3623568	1355449	-2958197	-2268119	-44,95	-62,59
Прибуток / (збиток) до оподаткування	38429	5418115	8154402	5379686	2736287	13999,03	50,50
Витрати на податок на прибуток	7209	2625081	4063453	2617872	1438372	36313,94	54,79
Прибуток / (збиток)	31220	2793034	4090949	2761814	1297915	8846,30	46,47

Джерело: побудовано та пораховано за даними [44,45,46]

У 2022-2024 роках АТ «Креді Агріколь Банк» демонстрував суттєве покращення фінансових результатів, що свідчить про ефективне управління ресурсами, зростання доходів та оптимізацію витрат.

Протягом аналізованого періоду спостерігалася позитивна тенденція до зростання чистого процентного доходу. У 2022 році він становив 5291899 тис. грн, у 2023 році зріс на 49,1 % і склав 7888415 тис. грн. У 2024 році, у

порівнянні з 2023 роком обсяг чистого процентного доходу зріс на 3,77 % і склав 8185734 тис. грн, що свідчить про активне розширення кредитної діяльності банку та зростання прибутковості від основних операцій.

Чистий комісійний дохід також продемонстрував позитивну динаміку у 2023 році, збільшившись на 12,3 % порівняно з 2022 роком. Однак у 2024 році він дещо знизився, у порівнянні з 2023 роком, а саме на 3,84 %, що може бути наслідком зменшення клієнтської активності або впливу конкуренції на ринку банківських послуг.

Торговий результат у 2023 році зменшився на 41,1 %, у порівнянні з 2022 роком, однак у 2024 році ситуація покращилася і показник зріс на 51,4 %, у порівнянні з 2023 роком. Це свідчить про стабілізацію фінансових ринків і відновлення ефективності операцій з цінними паперами та валютою.

Інші доходи банку у 2023 році, у порівнянні з 2022 роком зросли на 15,59 % і склали 16272 тис. грн. У 2024 році їх обсяг, у порівнянні з 2023 роком зріс на 157,8 %, що свідчить про розширення джерел надходжень та покращення структури доходів. У цілому загальний обсяг доходів банку зріс із 6620194 тис. грн у 2022 році до 9509851 тис. грн у 2024 році, або на 43,7 %.

Щодо витрат, то спостерігається суттєве скорочення відрахувань до резервів. Якщо у 2022 році вони становили 4431804 тис. грн, то у 2023 році знизилися до 995327 тис. грн, а у 2024 році мали від'ємне значення –1571496 тис. грн. Це може бути наслідком покращення якості кредитного портфеля та повернення раніше зарезервованих коштів. Адміністративні та інші операційні витрати, навпаки, зросли на 36 % за два роки – з 2149960 тис. грн у 2022 році до 2926945 тис. грн у 2024 році, що свідчить про збільшення масштабів діяльності банку. Загальні витрати скоротилися майже на 80 %, з 6,58 млрд грн у 2022 році до 1,36 млрд грн у 2024 році. Результатом такої динаміки стало різке зростання прибутковості. Прибуток до оподаткування у 2022 році становив лише 38,4 млн грн, тоді як у 2024 році досяг 8,15 млрд грн, що у понад 200 разів більше. Чистий прибуток зріс із 31,2 млн грн до 4,09 млрд грн, тобто більш ніж у 130 разів (рисунок 2.4).

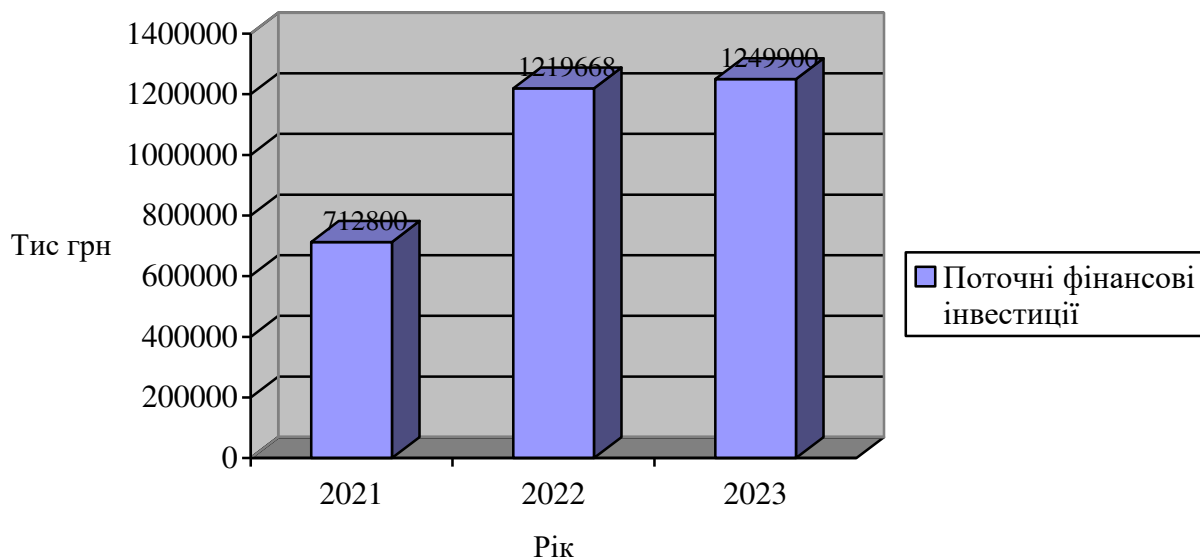

Рисунок 2.4 – Динаміка прибутку АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роки
Джерело: складено на основі таблиці 2.11

Отже, у 2022–2024 роках АТ «Креді Агріколь Банк» досяг значного покращення фінансових результатів. Основними чинниками цього стали зростання процентних доходів, зменшення резервів під збитки та ефективна політика управління ризиками. Водночас варто звернути увагу на контроль адміністративних витрат та необхідність підтримки стабільних комісійних доходів для забезпечення довгострокової фінансової стійкості.

З НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ КРЕДИТУВАННЯМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИКЛАДІ АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»

Проаналізувавши основні показники діяльності АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022–2024 роках, доцільним є проведення більш ґрунтовного дослідження структури та динаміки його кредитного портфеля. Аналіз кредитного портфеля дає змогу глибше оцінити напрями розподілу кредитних ресурсів банку, визначити якість кредитних активів і виявити тенденції зміни попиту на кредитні продукти серед різних секторів економіки. Такий підхід дозволяє не лише з'ясувати особливості формування кредитного портфеля, а й оцінити ефективність системи управління кредитними ризиками. Результати цього аналізу мають важливе практичне значення, оскільки вони дають змогу ідентифікувати сильні та слабкі сторони кредитної політики банку, виявити потенційні загрози та резерви підвищення ефективності кредитних операцій. Отримані висновки дозволять розробити рекомендацій щодо удосконалення механізмів управління кредитним портфелем, підвищення його якості та забезпечення стабільного розвитку банку в умовах змінного економічного середовища.

У 2022–2023 роках, у зв'язку з початком повномасштабної російської агресії, банк запровадив обмежену кредитну політику, адаптовану до умов воєнного часу. Вона була спрямована насамперед на максимальну підтримку наявних клієнтів у стратегічно важливому для країни аграрному секторі, а також передбачала обмежене кредитування в сегменті автокредитів із урахуванням регіональних особливостей та рівня геополітичних ризиків.

2024 рік став перехідним етапом між обережною підтримкою бізнесу, характерною для початку повномасштабної війни, та поступовим розширенням присутності банку на фінансовому ринку України. Стратегія діяльності у цей період передбачала насамперед підтримку існуючих клієнтів, вибіркоче

фінансування нових позичальників, а також участь у спільних кредитних проектах із провідними банками з метою диверсифікації та зниження концентраційних ризиків [27].

Основну увагу було зосереджено на короткостроковому кредитуванні, зокрема на фінансуванні обігового капіталу підприємств. Крім того, було відновлено інвестиційне кредитування з обмеженням строку до п'яти років у межах партнерських програм для підтримки клієнтів. З урахуванням рівня ризиків у різних регіонах України Банк здійснив зонування території країни, виокремивши чотири зони залежно від відстані до районів активних бойових дій, тимчасово окупованих територій та кордону з російською федерацією.

Станом на кінець 2024 року структура кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк» має такий вигляд: корпоративний бізнес становить 74%, сегмент малого та середнього бізнесу – 12%, а напрям проксіміті (кредитування фізичних осіб, преміум клієнтів фізичних осіб, фізичних осіб-підприємців)– 14% (рисунок 3.1).

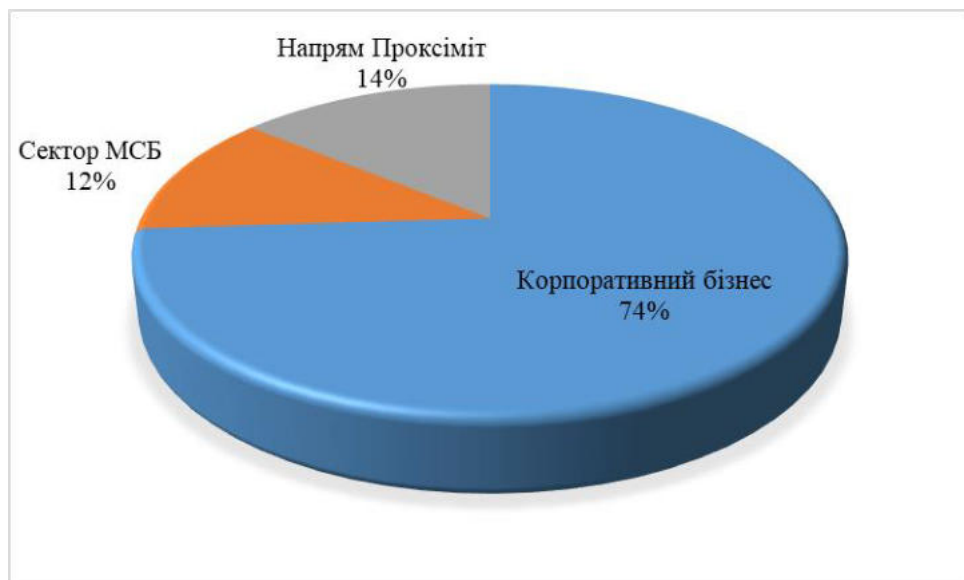

Рисунок 3.1 – Структура кредитного портфеля АТ «Креді Агріколь Банк» у 2024 році

Джерело: побудовано за даними [44, 45, 46]

Проаналізуємо кредитний портфель банку за видами економічної діяльності (таблиця 3.1)

Таблиця 3.1 – Динаміка кредитів за видами економічної діяльності АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роках

Вид економічної діяльності	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення(+,-), тис. грн		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023 / 2022	2024 / 2023	2023 / 2022	2024 / 2023
Оптова та роздрібна торгівля	7562166	6956269	7398731	-605897	442462	-8,01	6,36
Переробна промисловість	5206266	3376652	6771942	-1829614	3395290	-35,14	100,55
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	11219431	9709375	5662407	-1510056	-4046968	-13,46	-41,68
Фізичні особи	4428792	3773645	4552755	-655147	779110	-14,79	20,65
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1781912	1306233	1465628	-475679	159395	-26,69	12,20
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1427778	1144478	813307	-283300	-331171	-19,84	-28,94
Операції з нерухомим майном	1060220	837990	650240	-222230	-187750	-20,96	-22,40
Фінансова та страхова діяльність	162358	151006	359973	-11352	208967	-6,99	138,38
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	235141	219565	243434	-15576	23869	-6,62	10,87
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	278719	263302	191276	-15417	-72026	-5,53	-27,35
Будівництво	87229	29894	29106	-57335	-788	-65,73	-2,64
Інше	14193	18801	11708	4608	-7093	32,47	-37,73
Професійна, наукова та технічна діяльність	117527	275627	8471	158100	-267156	134,52	-96,93
Усього кредитів та заборгованості клієнтів до вирахування резервів	33730912	28062837	28158978	-5668075	96141	-16,80	0,34

Джерело: побудовано та пораховано за даними [44, 45, 46]

У 2022–2024 роках кредитний портфель АТ «Креді Агріколь Банк» зазнав суттєвих змін як у загальному обсязі, так і в галузевій структурі.

Серед основних галузей економічної діяльності найбільшу частку у структурі кредитного портфеля традиційно займає сільське господарство. Уже

понад десять років АТ «Креді Агріколь Банк» виступає стратегічним партнером аграрного сектору, оскільки основну частину кредитного портфеля юридичних осіб становлять кредити, спрямовані на фінансування підприємств аграрної галузі. У 2022 році частка аграрних кредитів у загальному кредитному портфелі банку складала 33,26 %. У 2023 році, питома вага аграрного кредитування становила 34,6 %, що на 1,34 в.п. менше, у порівнянні з 2022 роком. У 2024 році частка кредитування сільськогосподарських товаровиробників становила 20,11 %, що на 14,49 в.п. менше, ніж у 2023 році.

Протягом аналізованого періоду саме в секторі агрокредитування спостерігалось найбільше скорочення. Так, у 2023 році, у порівнянні з 2022 роком обсяг кредитів, наданих суб'єктами господарювання, які працюють у аграрному секторі зменшився на 13,46 % або на 1510056 тис. грн і склав 9709375 тис. грн. У 2024 році, у порівнянні з 2023 роком обсяг агрокредитування зменшився на 41,68 % і склав 5662407 тис. грн, що було зумовлено підвищеними ризиками, пов'язаними з воєнними діями, та зниженням платоспроможності підприємств аграрної сфери (рисунок 3.2).

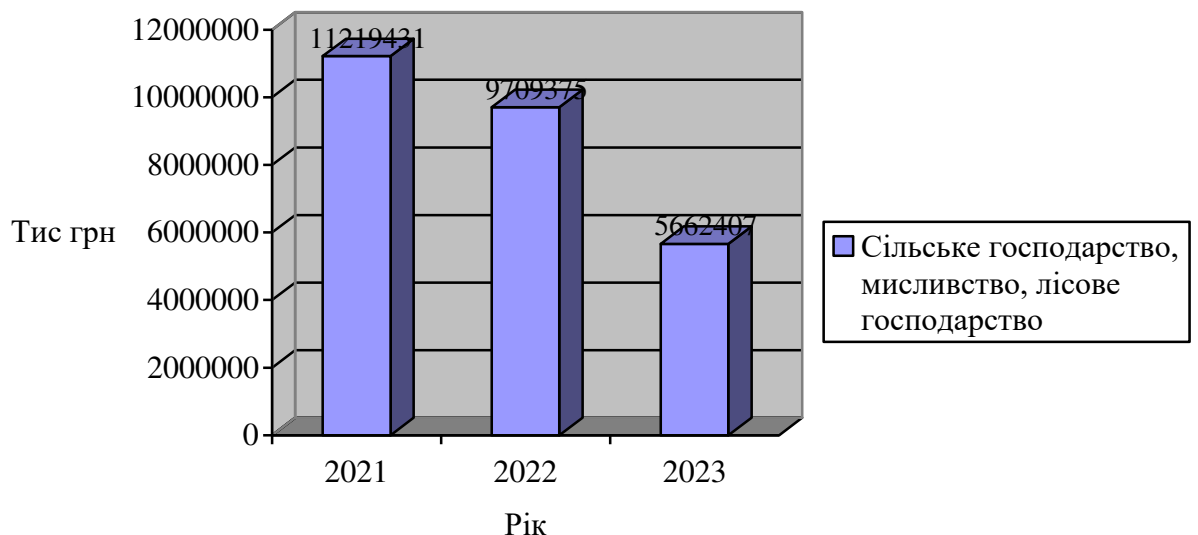

Рисунок 3.2 – Динаміка кредитування АТ «Креді Агріколь Банк» підприємств, які працюють у галузі сільського господарства, мисливства, лісового господарства у 2022-2024 роки

Джерело: складено на основі таблиці 3.1

Натомість переробна промисловість показала значне зростання – з 5,2 млрд грн у 2022 році до 6,8 млрд грн у 2024 році (+30 %), що свідчить про поступове відновлення виробничої активності та зростання довіри до цього сектора. Позитивна динаміка спостерігалася в галузі оптової та роздрібною торгівлі, де після зниження у 2023 році (–8,0 %) у 2024 році відбулося зростання на 6,4 %. Кредитування фізичних осіб у 2023 році скоротилося на 14,8 %, проте вже у 2024 році відновилося (+20,7 %), що може свідчити про поступове поживлення роздрібного ринку. Водночас зниження обсягів кредитування зафіксовано в таких секторах, як постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (–43 % за два роки) і операції з нерухомістю (–38,7 %), що пояснюється високими ризиками та обмеженнями інвестиційної діяльності.

В окремих галузях, зокрема у фінансовій та страховій діяльності, зафіксовано значне зростання обсягів кредитування (+138,4 % у 2024 році), що свідчить про розвиток фінансового сектору та розширення співпраці банку з небанківськими установами.

Загальна сума кредитів і заборгованості клієнтів до вирахування резервів скоротилася з 33730912 тис. грн у 2022 році до 28158978 тис. грн у 2024 році, тобто на 16,5 %. Найбільше скорочення відбулося у 2023 році. Кредитний портфель банку у 2023 році, у порівнянні з 2022 роком зменшився на 16,8 % і склав 28062837 тис. грн. У 2024 році спостерігалася стабілізація обсягу кредитного портфеля, його обсяг, у порівнянні з 2023 роком зріс лише 0,34 % і склав 58158978 тис. грн, що свідчить про виважену кредитну політику банку, спрямовану на зниження ризиків і підтримання фінансової стійкості в умовах економічної невизначеності.

Загалом, у 2022-2024 роках діяльність АТ «Креді Агріколь Банк» у сфері кредитування характеризувалася обережною політикою управління ризиками, спрямованою на збереження стабільності портфеля. Банк скоротив обсяги кредитування у високоризикових секторах, водночас підтримавши розвиток промисловості, торгівлі та фінансових послуг. Це свідчить про адаптивність

банку до економічних умов та його здатність зберігати стійкість навіть у складний період.

У 2024 році рівень непрацюючих кредитів зменшився до 10,1% порівняно з 12,9% у 2023 році. Таке покращення стало результатом реалізації протягом 2023–2024 років програм з відновлення кредитного портфеля, що сприяло зниженню частки проблемних активів.

Завдяки виваженій політиці управління ризиками та формуванню достатніх резервів для покриття очікуваних збитків від кредитних операцій, АТ «Креді Агріколь Банк» підтримує стабільні показники фінансової стійкості:

- коефіцієнт покриття непрацюючих кредитів утримується на високому рівні — 88 % (проти 89 % на 1 січня 2024 року);
- загальний рівень резервування кредитного портфеля становить 18,4 %, що є нижчим за показник на початок року (26,2 %), але відповідає поточній структурі ризиків і стабільному фінансовому стану банку [27].

Не зважаючи на скорочення обсягів сільськогосподарського кредитування АТ «Креді Агріколь Банк» підтверджує статус надійного фінансового партнера українського агробізнесу. Від початку повномасштабної війни банк надав аграрним компаніям кредити на суму 3,8 млрд грн у межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», що сприяло підтримці та розвитку сільськогосподарського виробництва.

Одним із важливих напрямів діяльності банку є співпраця з Міністерством економіки, торгівлі та сільського господарства України щодо забезпечення отримання аграріями державних дотацій.

АТ «Креді Агріколь Банк» активно бере участь у двох державних програмах підтримки та компенсацій для підприємств аграрного сектору, сприяючи розвитку вітчизняного агробізнесу:

- фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів;
- компенсація 25% вартості придбаної техніки та обладнання.

Інформація стосовно компенсаційних програм, у яких бере участь банк наведено у таблиці 3.2

Таблиця 3.2 – Компенсаційні програми для сільськогосподарських підприємств АТ «Креді Агріколь Банк»

Показник	Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів	Компенсація 25% вартості придбаної техніки та обладнання
Хто може отримати компенсацію	юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, а також фізичні особи–підприємці, які: здійснюють діяльність у сфері тваринництва; є позичальниками, що відповідають визначенню суб'єкта господарювання агропромислового комплексу.	Юридичні та фізичні особи-підприємці, для яких постачання сільгосптоварів становить не менше 75% від загальної вартості поставлених товарів за останні 12 звітних періодів
Розмір компенсації	Нараховані та сплачені за січень–жовтень відсотки за коротко-, середньо- та довгостроковими кредитами для обігових коштів, основних засобів, будівництва, реконструкції або переробки сільгосппродукції розраховуються за ставкою 1,5 облікової ставки НБУ на дату нарахування, але не вище максимальної, передбаченої кредитним договором, з вирахуванням 5 в.п.	25 % вартості придбаної техніки та обладнання (без ПДВ), які на момент повної оплати входили до Переліку вітчизняної техніки та обладнання відповідно до Наказу Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України
Обмеження компенсаційних виплат	Для позичальників, що працюють у галузі тваринництва - 15 млн грн; Для інших позичальників - 5 млн грн.	Протягом дії програми один виробник сільськогосподарської продукції може отримати не більше 10 тисяч мінімальних заробітних плат
Обмеження за програмою	Фінансова підтримка не надається одержувачам, які визнані банкрутами, у стадії ліквідації або мають прострочену понад 6 місяців заборгованість перед ДПС; які не включені до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції; які не провадять господарської діяльності на території Російської Федерації та/або Республіки Білорусь, та/або держави (юрисдикції), внесеної до переліку держав (юрисдикцій), що не виконують чи неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;	

Джерело: складено автором на основі [27]

«У 2024 році відновлено програму компенсації вартості придбаної техніки та обладнання вітчизняного виробництва відповідно до постанови КМУ №130 від 01.03.2017. Водночас, програма державної підтримки аграріїв у частині здешевлення кредитів (часткова компенсація відсоткової ставки за

кредитами відповідно до постанови КМУ №300 від 29.04.2015) наразі державою не фінансується» [27].

У рамках Програми державних урядових гарантій банк забезпечив фінансування на 1,9 млрд грн, допомагаючи підприємствам подолати наслідки економічних викликів.

Крім компенсаційних програм АТ «Креді Агріколь Банк» пропонує агробізнесу програми фінансового лізингу. Кредит надається строком від 12 до 60 місяців з авансовим платежем від 20%. Фінансування можливе у гривні, доларах США або євро. Річна ставка фіксована і визначається за домовленістю з клієнтом. Мінімальна сума фінансування становить від 10 тисяч євро у гривневому еквіваленті. Комісія за організацію кредиту складає 2,5% або 1,5% залежно від умов. Лізингодержувачем може бути юридична особа, яка веде комерційну діяльність та надає офіційну звітність за останні два роки, має позитивну кредитну історію та хорошу ділову репутацію, річний дохід від 5 млн грн, а при фінансуванні в іноземній валюті обов'язковою умовою є одержання виручку у валюті [27].

У 2023 році АТ «Креді Агріколь Банк» уклав стратегічні угоди з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК) щодо розподілу ризиків на загальну суму 240 млн євро. Ці домовленості спрямовані на підтримку критично важливих галузей української економіки, зокрема аграрного сектору.

Також, за активну роль у розвитку сільського господарства та значний внесок у фінансування агровиробників у 2025 році банк був відзначений у номінації «Банк року в агросекторі».

Кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств є критично важливим для зростання агросектору, який посідає центральне місце в українській економіці. Ця підтримка дає змогу аграріям оновити обладнання, використовувати сучасні методи господарювання, розширювати діяльність та посилювати свою конкурентну перевагу. З огляду на складну економічну ситуацію, загрози війни, нестабільність курсу та фінансові обмеження, питання

вдосконалення системи управління кредитуванням агропідприємств вимагає детальної уваги. Раціональна організація кредитування аграрних підприємств передбачає не лише забезпечення їх необхідними фінансовими ресурсами, а й формування ефективної системи оцінки, контролю та мінімізації кредитних ризиків АТ «Креді Агріколь Банк» (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Комплекс вимог до побудови системи управління кредитуванням сільськогосподарських підприємств

Основні вимоги	Характеристика
Удосконалення методики оцінки кредитоспроможності	Підвищення точності аналізу фінансового стану, врахування сезонності доходів, специфіки сільськогосподарської діяльності та ризиків, пов'язаних із погодними умовами і ринковими коливаннями, для більш обґрунтованого прийняття рішень щодо надання кредитів
Інвестиційний вектор розвитку	Кредитне фінансування має бути цільовим та спрямованим на модернізацію виробництва й імплементацію інноваційних технологій, що дозволить підвищити фінансові результати діяльності підприємств та знизити кредитні ризики для банку
Управління ризиками	Підвищена ризиковість аграрної діяльності, посилена впливом погодних умов, ринкових коливань та воєнно-політичних чинників, вимагає обов'язкового впровадження ефективних механізмів страхового захисту як інтегральної складової кредитного процесу.
Гнучкість графіків погашення та реструктуризація	Низька передбачуваність фінансових результатів, спричинена значним впливом неконтрольованих факторів (кліматичні аномалії, цінові шоки), вимагає гнучкого підходу до формування графіків погашення основного боргу та відсотків. Необхідним є передбачення механізмів відтермінування та оперативної реструктуризації заборгованості у разі виникнення форс-мажорних обставин, що мінімізує ризик дефолту.
Спеціалізація банківських продуктів	Диференціація кредитних продуктів під конкретні технологічні процеси (наприклад, фінансування сівби, збирання врожаю, зберігання). Це передбачає розробку спеціалізованих кредитних ліній, які б відповідали цільовому призначенню та часовим рамкам виробничого циклу агропідприємства.
Врахування майнової специфіки	Обмежена ліквідність та специфічний характер активів сільськогосподарських підприємств (наприклад, нерухомість у вигляді земельних ділянок, біологічні активи, вузькоспеціалізована техніка) зумовлюють необхідність розширення переліку прийнятних забезпечень та перегляду методик його оцінювання для адекватного покриття кредитних ризиків.
Контроль	Регулярний аналіз фінансового стану позичальника; відстеження ринкових та погодних ризиків, які можуть впливати на доходи; використання цифрових платформ для автоматичного моніторингу заборгованості та застави.

Джерело: запропоновано автором

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи управління аграрним кредитуванням є вдосконалення методів оцінки кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників. Суттєвим аспектом цього процесу є впровадження комплексного підходу до аналізу фінансового стану агровиробників, який враховує сезонні коливання доходів, специфіку окремих галузей агропромислового комплексу, а також потенційні ризики, зумовлені погодними умовами, ринковими змінами та іншими зовнішніми чинниками (рисунок 3.3).

Рисунок 3.3 – Комплексна система оцінювання кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств

Джерело: запропоновано автором

Запропонована система оцінки кредитоспроможності аграрного підприємства передбачає врахування регіональних особливостей

функціонування підприємств, інтеграцію системи раннього попередження ризиків, оцінку впливу зовнішніх факторів та державної підтримки, а також базується на застосуванні сучасних аналітичних технологій і моделей для підвищення точності та ефективності прийняття кредитних рішень.

Для удосконалення системи управління агрокредитуванням та методик оцінки кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств АТ «Креді Агріколь Банк» слід використовувати сучасні інструменти та технології (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 – Сучасні інструменти та технології для удосконалення системи управління агрокредитуванням

Інструменти та технології	Застосування
Цифрові платформи та ERP-системи	Автоматизований збір даних про виробництво, доходи та витрати; контроль заборгованості
CRM-системи	Відстеження взаємовідносин з клієнтами, управління кредитним портфелем
Фінансові моделі та прогнозування	Фінансове моделювання та прогнозування грошових потоків. Статистичні та економетричні моделі для оцінки ризиків неповернення кредитів.
Big Data Analytics	Аналіз великих обсягів даних для прогнозування урожайності, ринкових цін і платоспроможності. Інтеграція даних про погоду, ринок та фінансову історію позичальника.
Інструменти управління ризиками	Страховання врожаю, тварин або доходів. Держгарантії та програми часткової компенсації процентних ставок. Сценарне моделювання впливу зовнішніх факторів (погодні умови, коливання цін).
Штучний інтелект та машинне навчання	Автоматичне оцінювання кредитоспроможності на основі історичних даних. Виявлення потенційно проблемних позичальників за допомогою алгоритмів раннього попередження.
Геоаналітика та супутниковий моніторинг	Відстеження стану полів, площ посівів та урожайності через супутникові знімки Прогнозування ризиків втрат через природні катастрофи.

Джерело: запропоновано автором

Удосконалення системи управління кредитуванням сільськогосподарських підприємств в цілому та методики оцінки кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств є важливим чинником підвищення ефективності аграрного кредитування та зниження фінансових ризиків банків. Залучення сучасних цифрових технологій і аналітичних інструментів відкриває нові можливості для підвищення якості кредитного аналізу. Зокрема, використання ERP- та CRM-систем забезпечує точний облік фінансових і виробничих показників підприємств, а також ефективний моніторинг взаємовідносин із клієнтами. Аналітичні та економетричні моделі дозволяють прогнозувати грошові потоки, оцінювати рівень ризиків і визначати оптимальні умови кредитування.

Використання Big Data-аналітики сприяє формуванню більш повної інформаційної бази для прийняття рішень, оскільки поєднує дані про погоду, ринкову кон'юнктуру, історію діяльності позичальника та стан сільськогосподарських угідь. Штучний інтелект і машинне навчання підвищують точність прогнозів, дозволяють автоматизувати процес оцінювання кредитоспроможності та своєчасно виявляти потенційно проблемних позичальників. Додатково, геоаналітика та супутниковий моніторинг забезпечують об'єктивну оцінку стану посівів, прогнозування врожайності й запобігання втратам через природні катастрофи.

Застосування зазначених технологій не лише підвищує достовірність і швидкість оцінки кредитоспроможності, а й сприяє зниженню ризиків неповернення кредитів, оптимізації управлінських рішень банків та зміцненню довіри між фінансовими установами й аграрними товаровиробниками. У перспективі це сприятиме формуванню ефективної, технологічно орієнтованої системи агрофінансування, здатної забезпечити сталий розвиток сільського господарства України.

ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто основні підходи до визначення поняття «банківське кредитування сільськогосподарських підприємств» та запропоновано авторський підхід до трактування даного поняття. Запропонований підхід має комплексний характер, оскільки поєднує організаційну, фінансову та управлінську складові банківського кредитування сільськогосподарських підприємств, враховує особливості сільськогосподарського виробництва та підкреслює значення державної підтримки та регуляторних інструментів (пільгове кредитування, компенсація відсоткових ставок, гарантії тощо) у забезпеченні доступу аграріїв до банківських ресурсів. У ході дослідження систематизовано функції банківського кредитування сільськогосподарських підприємств та враховуючи особливості аграрного сектору економіки та його важливість для продовольчої безпеки країни ми пропонуємо виокремити, окрім загальних, спеціальні функції, а саме: соціальну та відтворювальну, що дозволить в повній мірі врахувати всю специфіку аграрних кредитних відносин.

У роботі виокремлено особливості банківського сільськогосподарського кредитування та банківського кредитування із використанням аграрних розписок. Також досліджено концептуальні аспекти управління банківським кредитуванням підприємств аграрного сектору.

У ході дослідження визначено, що невід'ємним елементом системи управління процесом банківського кредитування виступає процес управління кредитними ризиками сільськогосподарських підприємств. У роботі запропоновано авторське бачення понять «кредитний ризик при кредитуванні сільськогосподарських підприємств» та «управління кредитним ризиком при кредитуванні сільськогосподарських підприємств».

Проаналізувавши види кредитних ризиків в аграрній сфері запропоновано розширити їх перелік шляхом виокремлення інфраструктурного

ризиком. У роботі розглянуто методи управління кредитним ризиком як на мікро так і на макрорівнях.

У другому розділі роботи здійснено аналіз вітчизняного ринку банківського кредитування у 2022-2024 роках, досліджено динаміку обсягів сільськогосподарських кредитів у розрізі банків. Загальні тенденції свідчать про поступове відновлення кредитної активності банків після спаду у 2022–2023 роках, зростання кредитування приватного сектору та населення, а також покращення якості кредитних портфелів. Водночас скорочення кредитів державним органам та зменшення резервів вказують на певну стабілізацію фінансового ринку та адаптацію банків до нових умов господарювання в умовах війни. Особливу увагу фінансові установи почали приділяти підтримці реального сектору економіки, зокрема аграрного виробництва, яке залишається стратегічно важливим для забезпечення продовольчої безпеки країни та надходжень валютної виручки.

У ході дослідження здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Креді Агріколь Банк» у 2022-2024 роках. Динаміка активів АТ «Креді Агріколь Банк» характеризується стійким зростанням, структурним оновленням і посиленням ліквідності. Динаміка зобов'язана банку свідчить про стабільне нарощування банком ресурсної бази та підвищення його спроможності забезпечувати зростаючий обсяг активних операцій. Загалом банк демонструє стійку здатність підтримувати ліквідність і фінансову стабільність навіть у складних умовах воєнної економіки. у 2022–2024 роках АТ «Креді Агріколь Банк» досяг значного покращення фінансових результатів. Основними чинниками цього стали зростання процентних доходів, зменшення резервів під збитки та ефективна політика управління ризиками. Водночас варто звернути увагу на контроль адміністративних витрат та необхідність підтримки стабільних комісійних доходів для забезпечення довгострокової фінансової стійкості.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи проведено ґрунтовний аналіз структури та динаміки кредитного портфеля банку. Серед основних галузей

економічної діяльності найбільшу частку у структурі кредитного портфеля традиційно займає сільське господарство. Втім, протягом аналізованого періоду саме в секторі агрокредитування спостерігалось найбільше скорочення. Так, у 2023 році, у порівнянні з 2022 роком обсяг кредитів, наданих суб'єктами господарювання, які працюють у аграрному секторі зменшився на 13,46 %. У 2024 році, у порівнянні з 2023 роком обсяг агрокредитування зменшився на 41,68 %, що було зумовлено підвищеними ризиками, пов'язаними з воєнними діями, та зниженням платоспроможності підприємств аграрної.

Не зважаючи на скорочення обсягів сільськогосподарського кредитування АТ «Креді Агріколь Банк» підтверджує статус надійного фінансового партнера українського агробізнесу. Від початку повномасштабної війни банк надав аграрним компаніям кредити на суму 3,8 млрд грн у межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», що сприяло підтримці та розвитку сільськогосподарського виробництва.

У роботі запропоновано напрями удосконалення управління сільськогосподарським кредитуванням. Одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи управління аграрним кредитуванням є вдосконалення методів оцінки кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників. Суттєвим аспектом цього процесу є впровадження комплексного підходу до аналізу фінансового стану агровиробників. Запропонована система оцінки кредитоспроможності аграрного підприємства передбачає врахування регіональних особливостей функціонування підприємств, інтеграцію системи раннього попередження ризиків, оцінку впливу зовнішніх факторів та державної підтримки, а також базується на застосуванні сучасних аналітичних технологій і моделей для підвищення точності та ефективності прийняття кредитних рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрос С.В. Банківське кредитування як дієвий спосіб вирішення проблеми економічного розвитку аграрних підприємств / С.В. Андрос // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2024. – № 1 (27). – С. 5-17.

2. Андрос С.В. Фінансовий механізм функціонування підприємств агропромислового комплексу та забезпечення доступності кредитних ресурсів / С.В. Андрос // Економіка: реалії часу.– 2024. – № 2 (72). – С. 13-23.

3. Аранчій В. І. Особливості банківського кредитування аграрних товаровиробників в сучасних умовах/ В.І. Аранчій// Вісник НБУ. – 2011. – № 2. – С. 10–14.

4. Артем'єва О.О. Банківське кредитування АПК: сучасний стан та перспективи розвитку / О.О. Артем'єва // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2018. – Вип. 21(1). – С. 13-18.

5. Банківське кредитування підприємств АПК в умовах невизначеності : монографія / А.М. Ісаян, В.Г. Сословський. – Харків: ФОП Здоровий Я.А., 2017. – 217с.

6. Бечко П. К. Банківське кредитування аграрного виробництва: монографія / П.К. Бечко. –Умань, 2013. – 189 с.

7. Білоченко А. М. Кредитування аграрного сектору України в умовах війни [Електронний ресурс]/ А.М. Білоченко // Економіка та суспільство. – 2023. – № 48. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2186>

8. Борисова Л. Управління банківським ризиками в умовах воєнного стану в Україні [Електронний ресурс] / Л. Борисова, М. Волкова // Економіка та суспільство. – 2024. – № 67. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4795>

9. Водяницька О.В. Особливості управління банківськими ризиками / О.В. Водяницька, Н.В. Соколова, С.С. Серьогін // Економіка і суспільство. – 2018. – Випуск 16. – С. 700–704.
10. Войниченко П.П. Особливості банківського кредитування суб'єктів аграрної галузі [Електронний ресурс]/ П.П. Войниченко / Ефективна економіка. – 2021. – №1. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=902>
11. Гончарук І.В. Формування стратегії економічного розвитку сільськогосподарського підприємства для підвищення його конкурентоспроможності/ І.В. Гончарук, І.В. Томашук // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики.– 2022. – № 4 (62). – С. 7–24.
12. Гула А. С. Теоретичні концепції аграрного кредиту: еволюція поглядів / А. С. Гула // Регіональна економіка та управління. – 2016. – № 1(08). – С. 48-51.
13. Дзюба О. М. Сутність та особливості кредитних операцій суб'єктів господарювання / О. М. Дзюба // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. 2. – С. 684-688.
14. Доценко І. Управління кредитними ризиками банківських установ в умовах воєнного стану / І. Доценко // Modeling the development of the economic systems. – 2024. – № 1. – С. 156–162.
15. Жаворонок А. В. Тенденції розвитку ринку кредитних послуг в Україні / А. В. Жаворонок // Галицький економічний вісник. – 2020. – № 2. – С. 145-155.
16. Закон України «Про аграрні розписки» від 06.11.2012 № 5479-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 06.11.2012
17. Іванчук Н. В. Гроші і кредит : навчальний посібник / Н.В. Іванчук. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
18. Калініченко Л.Л. Гроші і кредит: навч. Посібник / Л.Л. Калініченко, О.О. Коковіхіна, Д.І. Бойко, І.М. Войтов. – Харків: УкрДУЗТ, 2015. – 249 с.

19. Коломієць Ю.Ю. Оцінка кредитного ризику в системі ризик-менеджменту банківських структур / Ю.Ю. Коломієць, В.Ю. Кочорба // Бізнес Інформ. – 2024. – № 1. – С. 320-332.

20. Лупенко Ю.О. Банківське кредитування аграрного сектора економіки / Ю.О. Лупенко // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2019. – №16. – С. 196–207

21. Малій О.Г. Аграрний сектор України: проблеми кредитування в умовах воєнних ризиків [Електронний ресурс]/ О.Г. Малій, О.В. Горох, В.В. Макогон // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. – 2025. – № 18. –Режим доступу: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2025-18-08-02>

22. Малій О.Г. Кредит як джерело фінансування агробізнесу / О.Г. Малій // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2016 – Вип. 172. – С. 132-141.

23. Маренич Т. Г. Банківський кредит у фінансовому забезпеченні сільськогосподарських підприємств / Т. Г. Маренич, О. Г. Малій // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2019. – Вип. 200. – С. 30-43.

24. Мельник Л.Л. Державна підтримка агробізнесу: сутність, значення та сучасний стан в Україні [Режим доступу]/ Л.Л. Мельник, І.І. Байдак // Ефективна економіка. – 2023. – № 5. – Режим доступу: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/8132/1/%D0%9C%D0%B5%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202.pdf>

25. Мороз Н.В. Сутність, причини виникнення та класифікація кредитного ризику банку / Н.В. Мороз, Т.О. Селецька // Бізнес Інформ. – 2019. – №7. – С. 272–278.

26. Островська Н. Кредит: сутність, принципи та функції / Н. Островська // Причорноморські економічні студії. – 2021. – Вип. 64. – С. 134-140.

27. Офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://credit-agricole.ua/>

28. Повод Т. Особливості банківського кредитування сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах / Т. Повод // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. – 2024. – №20. – С. 142-146.

29. Попенко Ю. Сутність та інструменти управління кредитуванням сільськогосподарських підприємств в Україні/ Ю. Попенко, Л. Матвійчук // Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол. : Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та інші (відп. ред. Н. А. Хрущ). – Хмельницький : ХНУ, 2025

30. Прокопенко Н. С. Проблеми і перспективи управління банківським кредитуванням підприємств аграрного сектору / Н. С. Прокопенко // Фінансовий простір. – 2014. – № 3. – С. 169-176.

31. Радова Н. В. Методи та інструменти управління кредитним ризиком у банком/ Н.В. Радова, Ю. О. Гаркуша // Збірник наукових праць: Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2018. – № 26. – С. 64-71.

32. Річний звіт НБУ за 2023 рік [Електронний ресурс]. –Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2023.pdf

33. Річний звіт НБУ за 2024 рік [Електронний ресурс]. –Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2024.pdf?v=13

34. Свиноус І.В. Управління банківськими кредитами аграрного підприємства: обліковий та фінансовий аспект / І.В. Свиноус, В.А. Туржанський, Н. В. Желавська, Л.Ю. Нянько// Сталий розвиток економіки. – 2025. – № 5 (56). – С. 255-262.

35. Світлична В. Ю. Гроші і кредит : підручник / В. Ю. Світлична; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 191 с.

36. Синяєва Л. В. Механізм кредитування суб'єктів господарювання аграрного сектору в Україні: Монографія / Л.В. Синяєва, Н.Г. Радченко, О.О. Яцух – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. – 220 с.

37. Сирчин О.Л. Роль управління в діяльності банку / О.Л. Сирчин // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2019. – № 2-3(70-71). – С. 170–177
38. Сомик А.В. Класифікація кредитів комерційних банків сільськогосподарським позичальникам / А. В. Сомик // Вісник Сумського державного аграрного університету. – 2003. – № 2 (15). – С. 24–29.
39. Тимошенко М. Банківське кредитування в сучасних умовах [Електронний ресурс]/ М. Тимошенко, А. Бондаренко // Економіка та суспільство. – 2025. – № 73. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5948>.
40. Томашук І. О. Теоретичні аспекти сутності банківського кредиту та особливості кредитних відносин в аграрному секторі економіки / І.О. Томашук // Економіка АПК. – 2021. – № 5. – С. 101-112
41. Томашук І.В. Кредитування аграрних підприємств як ефективне джерело інвестицій / І.В. Томашук, І.О. Томашук // Управління змінами та інновації. – 2023. – №7. – С. 74-84.
42. Тулуш Л.Д. Кредитне забезпечення аграрних підприємств в умовах повоєнного відновлення України [Електронний ресурс]/ Л.Д. Тулуш, О.О. Заєць // Економіка і суспільство. – 2025. – № 77. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6372/6315>
43. Федина В.В. Кредитний ризик банку: сутність та причини виникнення / В.В. Федина // Підприємництво і торгівля. – 2023. – №39. – С. 223-228.
44. Фінансова звітність АТ «Креді Агріколь Банк» за 2022 рік // Офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://credit-agricole.ua/storage/files/annual-report-2022-ukr-final.pdf>
45. Фінансова звітність АТ «Креді Агріколь Банк» за 2023 рік // Офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://credit-agricole.ua/storage/files/2023-annual-report-ukr.pdf>
46. Фінансова звітність АТ «Креді Агріколь Банк» за 2024 рік // Офіційний сайт АТ «Креді Агріколь Банк». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://credit-agricole.ua/storage/files/annual-report-2024-ukr.pdf>

47. Фурман С.С. Концептуальний підхід до удосконалення теоретичних засад управління процесом банківського кредитування / С.С. Фурман, С.С. Залюбовська, І.О. Артем'єва, Т.О. Кулик // Вісник Університету «Україна». Серія: «Економіка, менеджмент, маркетинг». – 2021. – № 3 (30). – С. 45-54.

48. Халатур С.М. Комплексна експрес-методика оцінки кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств з урахуванням рівня їх економічного розвитку / С.М. Халатур, М.В. Кравченко, Д.К. Карамушка, Е.В. Козир // Економіка та держава. – 2021. – № 10.– С. 37–42

49. Чигрин О. Банківське кредитування аграрного сектора економіки України / О. Чигрин, О. Івахненко // Галицький економічний вісник.– 2020. – Т.64. – № 3. – С. 14-24.

ДОДАТКИ